

2.

CLYPEVS
INNOCENTIAE
ET VERITATIS
DAVIDIS HILCHEN.

SERENISSIMI SIGISMVNDI III.

POLONIAE ET SVECIAE REGIS Secre-
tarii. & Notarii Terr. Venden.

C o n t r a

*JACOBI GODEMANNI LUNEBUR-
gen. & Rigenſum quorundam, Senatus nomine
ad proprium odium abutentium, cum iniquiſſi-
ma crudeliſſimaque quædam decreta, tum
alia calumniarum tela, editus.*

ZAMOSCII
ANNO DOMINI.

Milleſimo Sexcentefimo quarto.
Et Ruyni Imperante ALEXANDRO Semper
Auguſto MDCCCII.

EPIGRAMMA.

AD GENEROSUM D. DAVIDEM HILCHEN

S. R. M. Secretarium & Notarium Terrestr.
Vendensem.

Vt parva ex scintilla incendia maxima surgunt.
Invidiæ sic flamma ex parvo fomite surgit.
Ciuibus ingratis si quando candida sese
Exhibuit virtus, verosque ostendit honores.
Ardeat invidiæ quamvis sævissima flamma,
Virtutem absumet nunquam, se absumet at ipsam.
Nec tu fortunæ tanto te vulnere stratum
Esse puta Hilcheni, tua quin se innoxia virtus
Invidiam ponat supra, vincatque mali vim.
Leniet ipsa dies, venietque acerrima vindex
Justitia, ulttricemque moram cum fœnore reddet.

Simon Simonides Zamoscij fac.

CLYPEUS

INNOCENTIÆ & VERITATIS.

MUltis fortunæ telis hominum vitam expōsitam esse, qvi scripsit, vere & sapienter eum scripsisse, vt plurimorum omnibus temporibꝯ inopinati, inexpectatiqve casus; ita non minus meus fortassis præsens comprobare potest.

Cum n. ab ineunte ætate ita vitam instituissem, vt innocentia qvidem atq; integritate omnes, patriam vero civesq; meos, omni etiam genere meritorum mihi devincirem, qvid minus expectandum mihi fuit, quam tantum qvorundam Rigen. odium, qvi omnibus a me officiis culti, cum grati animi memoriam perpetuam mihi sancte polliceri, soliti fuerint, nunc partim magna parte fortunarum mearum me everterint, partim vita, qviq; carior vita cuiq; esse debet, honore omni, vi violenterqve exuere me conantur?

Tuli hæc hæctenus, si non tam æquo, vt debui, forti certe animo. Primum n. ab iis profecta ea videbam, qvorum ego calumnias tot summorum virorum, atq; Regio etiam testimonio sæpe ornatꝯ, meis deniq; cum in S. R. M. & Regnum, tum in ipsam Civitatem Rigen. adversariosq; adeo meos ipsos, meritis apud plerosq; notus, ob obscurita-

tem, malignitatemq; eorum facile contemnere possem. Deinde vero expectatione cognitionis, æqvissimiq; Iudicii Regii, in quod Adversarii mei aliquoties iam vocati a me sunt, me sustinebam.

Verum, cum crudelitas adversariorum meorum eo iam progressa sit, ut non solum Regia, primariorumq; aliquot Senatorum Regni autoritate, omni denique æqvitate sprete, decreta quædam, in me legitime nunquam vocatum, auditumqve, Iudicio deniq; iurisdictionive eorum minime subiectum, nullo iure, ordineqve, iniquissime, & nulliter promulgarint. Verum eadem convicia potius quam decreta, aliaq; famosa scripta, typis mandata, apud exteros etiam plerosq; ex instituto spargant, nihilq; omnino prætermittant, quo & me in gravissimum odium & famam existimationemq; meam, in dubium apud omnes vocent; adversariis ipsis meis crudeliorem in me meosq; liberos futurum me statuebam, nisi innocentiam meam, publico ipse etiam scripto testatam apud omnes facerem.

Ita autem faciendum id mihi puto, ut cum & ipsa a me necessitas id expresse, & apertissimæ æqvissimæq; causæ, nullis coloribus opus sit, quam brevissime planissimeq; saltem rem ipsam, quæque ad hoc tempus in causa hac intercesserint, narrem.

Nam neq; simplex veritatis oratio ullis argumentis eget, & quo animo, fide, iure, quidq;

actum sit, nihil certius, quam ipsa res narrata ostendere poterit.

Itaq; cum a Senatu Rigensi ab Illustriss. D. Zamoscii Regni Cancellarii & Summi Exerc. præfecti aula, ad quam visendam a literarum studiis reversum diverteram, vocatus, per quindecim annos, diversis eius temporibus, vel ipsorum adversariorum meorum testimonio, fidelem, & quod, sine superbia dicere possim, utilem imprimis operam Civitati navassem, primum Secretarii, inde Syndici munere fungens, tandem Notarius Terr. Venden. a S. M. R. creatus, Iacobum Godemannum Luneburgen. ad Vice Syndicatum promovi.

Offendebatur ea re Nicol. Ekus Consul, ut qui vel generum muneri ei destinasset, Præcipuam autem in me odii causam habebat. Quod cum aliquando centum vasa carnis salitæ, portorio S. R. M. non soluto, clam exportasset, resq; delata, verbaq; de eo in Senatu facta essent, a me quoq; pro loco fideq; mea vel liberius notata, vel non probata saltem fuisset: Odium id cum Godemanno, qui ex cliente æmulus, obrectatorque meus factus erat, facile eum coniungit.

Eo maiorem autem spargendi exerendiq; veneni sui facultatem nacti, quod toto fere anno, universalis Commissioni Livonicæ, ad quam alia Commissariis Regiis adiutus eram, vacans a Civitate, negociisq; Civitatis aberam.

Accidit interea, ut non solum aculeate seditio-
seq; sed barbare etiam scriptæ nomine Senatus.
literæ quædam ad Commissarios delatæ, non pa-
rum animos eorum offenderent: quæ de re cum
pro officio meo Senatum monuissem, utq; ma-
iorem post hæc literis cautionem adhiberet, hor-
tatus fuisset, quamvis neminem nominassem;
Godemannus in me tamen mox erumpit.

Præter alia convicia, mendacium mihi obiicit,
ad extremum ad manus etiam me provocat.

Quibus a me contestatis, cum aliquanto post,
in suburbio obvium habuissem, resque ad mutuum
contentionem progressa fuisset, scutica leviter a
me pulsatus fuit. Ex hisce scintillis, omne in-
cendium ortum. Ekus n. peculatus in se a me
notati memor, mox præclaram occasionem Go-
demanno suisq; hanc esse demonstrare: per quam
non modo Civitate, sed vita etiam exterminari
possem. Itaq; coniuratione in caput meum cum
Godemanno, & paucis quibusdam aliis facta, ni-
hil præter discessum Commissariorum Regionum,
quorum respectu non nihil eos adhuc continebat,
expectare.

Anno D. DC. die xxiv Mensis Ianuarij cum a
Nobilitate Livonica ipse etiam ad Comitia Regni
Legatus electus, ad iter me iam præpararem, Eki-
tus die nefasto, ut quo neque Senatum cogi, neq;
iudicia exerceri, neque quicquam publicæ rei geri

soleret, extra ordinem Senatu convocato, me quoque tanquam ad familiare colloquium, in curiam vocat. Nihil omnino suspicans, vel cuiusquam rei mihi conscius, venio. Godemannus, qui per illud tempus ab aliquot Mensibus Senatu abstinuerat, mox ex composito ipse etiam accurrit: totus anhelans, nihil magis metuisse ut videretur, quam ne in curia me iam deprehenderet: in me mox inVectus, cum alia gravissima convicia in me coniecit, tum proditoris etiam crimen innominatum mihi obicit, intraque xxiv horas id se probaturum, sub capitis pœna profitetur.

Re tam nova permotus, protestatione de tantis iniuriis interposita, ut Citationibus legitime editis iudicium instituatur urgeo, in primis vero ius Civitatis, quo accusator, quoad obiectum crimen probasset, loco movetur: Tum Divæ Memoræ Stephani Regis Decretum, quo Ius id civitatis confirmatum fuit.

Eius inrerim ianuas omnes prætorii mox claudi, exitque custodiri, stationesque militum, qui præter morem paulo ante præsto esse iussi fuerant, in prætorio disponi, repagulaque & seras obduci iubet.

Cum nullis exceptionibus locum dari, a militibusque & vi undique circumseptum me viderem, partim conscientiæ meæ testimonio fretus, partim criminis obiecti patientia adductus, vel mox iudici-

um me subitum offero: Godeman. duarum horarum spacium ad probandum crimen sumeret: me ad diluendum quadrante horæ contentum futurum.

Absente Godemanno sententia in me fertur, qua ad viginti quatuor horarum tempus, quoad crimen obiectum probandum ille sibi præscripserat, non citatq, nulliq, certi criminis infimulatq, nedum convictq, extra omne iudicium ordinarium condemnor. Protestatus cautiones, sponsores, vadesq; idoneos offero: tandem stante pede ad R. M. appello. Omnia frustra. Ad meam alia nova iniuria adiicitur. Franciscus Neustadius proconsul, vir & septuagenariq, fere & optime meritq, quod focer mihi adesset, summa cum ignominia una mecum in curia retinetur: cives ad arma mox convocantur: portæ civitatis hora septima matutina aperti solitæ, conclusæ tenentur.

Non solum Ill. ac Mag. D. Farensbecius Palatinus olim Venden. qui in arce Rigenfitum erat, req; tam nova perturbatq, convenire me volebat: verum vxor etiam liberi familiaresq; ab aditu alloquioq; meo prohibentur. Vxori eiulanti Ekus insolenter respondet, vitam mariti tenui filo pendere. Quatuor nobilium præcipuorum sponsionem quam ultro offerebant, non sine contumelia reiicit: Cui rei inqviens, vsui vobis opera poterit esse eius, qui iam condemnatus est. Cum tempus viginti quatuor horarum iam elapsum,

nihilq; interim contra me probatum esset, dimissionem vrgeo. Idem pro me defuncto Palatinus Venden. laudatæ Memoriz facit.

Ekius cum non sine sui capitis periculo secus quam sperasset, meæ vitæ periculum creare se posse existimasset, a gladio, cui me iam destinaret, ad conditiones transit: compositionem proponit, & svadet: conditionem autem hanc fert, vt Godemannum illico deprecet, proditiōis sine certo nomine criminis, ab eo inculatus; non magis impudenter quam astute. Atq; hoc est, quod iactare in me solet, cum compositionem svasisset, a me reiectam fuisse: quam ego quidem non repudiavi, sed honestam: deinde vero vt certum proditiōis crimen nominaretur, vrsi, neq; absq; populo. solum Senatum de proditiōe transigere posse ostendi.

Ekius quidem cum aliquoties, quodnam illud proditiōis crimen esset, vrgeretur, aliud nihil cum haberet, tandem in Privilegiis errorem commissum esse respondit. Ob errorem quidem, in proditiōis crimen aliquem vocari, novum: sed ne error quidem vllus ostensus.

Dum hisce de rebz vltro citroq; in curia agitur, variæ interim voces ab adversariis spargebantur: properandum scilicet esse: non mordere canem mortuum: neq; prolem meam, vt quæ puerili ætate esset, extimescendam esse.

Quibus ad laudatæ Memoriz Palatinum Vendelatis, iis excitatq, præsenteq; periculo meo commotq, comitatq in curiam venit, fores sibi ocelludentes per Capitaneum Ridwan. optatissimæ Memoriz Scotum removet: vt sine mora me dimittant, postulat. Illi metu perculsi me dimittunt: prius tamen istius violenti actus abolitionem & cautionem de iudicio intra sex septimanas, post comitia iterum sistendo, extorquere a me conantur. Sed cum cautio a scriba Civitatis delineata, quod fero iam esset, exscribi tam cito non posset, subscriptionem in diem sequentem differunt: quam tantum abest, vt tantam iniuriam passq, libertati restitutus præstandam putarem, vt potius in vicino Iudicio Castren. de tam atrocibq iniuriis mox protestarer, protestationemq; eam per publicum Notarium, ad factionem illam Senatus partem mitterem. Eam illi famosum libellum vocant.

Eius iudicium metuens, sub persona Senatq inquisitionem in plerosq; familiares convictoresq; meos instituit; si forte cum nihil adversariq haberet, quo, quamvis incertum, obiectum tamen crimen probaret, publica autoritate eruere aliquid posset, quod vel probabiliter saltem in me coniiceret.

Hic si cum Godemanno communicata consilia, adversarii mei, non habuerunt: si in necem

meam vna cum illo, ante non conspirarunt: si eandem cum illo causam non egerunt: nec praemeditatum instructumq; cum illo facinus in me deprompserunt: vnde extraordinarius ille in curiam Senatus conventus, meiq; ad illum sub specie colloqvii invitatio? vnde Godemanni per aliquot menses a curia ante hac abstinentis, subitoq; repentinusq; interventus? quis illi vel Senatum convenisse, vel me in curia esse, tam subito nunciavit? quam ob causam miles, priusquam in curiam conveniretur, praesto esse, curiamq; obsidere iussus? portæ ac si hostis ad urbem esset clausæ? Voces capitales in me sparsæ? inquisitio deniq; seu indagatio criminis a Godemanno mihi obiecti, Senatq; auctoritate in me facta? Quid ad Senatum probatio criminis a Godemanno mihi intentati? quid ei intererat, si quemadmodum nunquam potuit, aut poterit, probare nihil in me Godemannus posset, ut inaudita fere ratione, examine extraordinario victorum meorum in absentem me instruere cum vellent?

Si vero ex omnib; hisce in caput meum cum Godemanno illos coniurasse, & ut odia, ita causam etiam coniunctam cum illo contra me habere, ita aperte constat, ut nihil apertius esse possit, ut de aliis omnium rerum illarum nullitatis causis, nihil iam dicam, qua non dicam conscientia, sed fronte cum omnib; reb; capitalius odium, quam

Godemannus ipsi in *me* præferant, Iudices tamen *meos* se faciunt? decreta in *me* ferunt? odiumq; in *me* suum, Magistratq; etiam, Iudiciorumq; autoritate partim obtegunt, partim armant? Verum ut ad rem redeam, editæ deinde a *me* in illos sunt Citationes Regiæ. Qua n. alia ratione tantam iniuriam *meam* persequeretur? Scripsi simul ad Senatum: rationes consilii *mei*, modestissime per literas Senatui explicavi: ne alienam litem, suam faceret. In eandem sententiam ab Illustriss. etiam D. Zamolscio supremo Regni Cancellario exercituumq; Generali & Reverendiss. Vicecancellario Regni D. Petro Tilicki Episcopo nunc Cuiavien. admoniti fuerunt. Verum saniore, modestioreq; parte Senatus, Ekii factione oppressa, constrictaq; non modo omnia frustra fuerunt, verum ex iisdem etiam literis, redditio- neq; earum, nescio quas novorum criminum, seditionis, falsi aliasq; umbras sibi excogitarunt, confixeruntq;. Venit interim dies Iudicii Regii: In quo si æquam, si iustam causam haberent, si deniq; ego is essem, quem *me* fingunt, quid vel ad odium ipsorum in *me* explendum optatiq;, vel ad exultationem gloriosiq; esse illis debuisset, quam in publico quasi illo theatro & suarum actionum causaq; æquitatem, & mea illa scilicet tam atrocia crimina in lucem proferre, demonstrareq;.

At illi homines sapientes prudentesq; quod

proprium reorum est. Iudicium fugiunt, forum
que Regis declinant.

Is tum status Livoniæ erat, & nunc fortassis
adhuc est, minime ut mirandum sit, si S. R. M.
in causa quamvis liquida, pro divina sapientia
sua, temporibus tamen aliquid dandum existima-
vit. Itaque causam ratione detentionis, appella-
tionis, & cautionis contra adversarios meos a me
institutam, ad frequentiores Senatum Regni
decreto suo reiecit: unicam duntaxat causam pri-
vatam, quæ inter me & Godemannum interce-
deret, quoniam Rigæ capta esset, ad Senatum
Rigen. remisit. Ita tamen, ut legitimo Iuris pro-
cessu, citationibus legitime editis, de iniuriis,
quæ inter nos intercederent, ageremus, libereque
adeo causam agere liceret. Eodem n. decreto,
me, procuratores, mandatariosve meos fide pu-
blica ad finalem usque causæ decisionem munit,
sanciens ne quicquam violenter, sub quocunq;
prætextu contra me meosque tentaretur, sub pænis
in violatores salvi conductus Iure publico sanc-
tis: simul libertatem in Civitatem veniendi, ap-
pellationemque nullo vel rei iudicatæ, vel quocun-
que alio prætextu obstante mihi permittit.

Dum in Iudicio Regio inter nos contendimq;
circa decimam circiter Iunii anni DC. adversarii
mei nullam habentes rationem, litem in aula Re-
gia præoccupatam, quamvis legatos suos ad iu-

dicium id prosequendum in aulam misissent: eodem tamen tempore Rigæ sub nomine Senatus contumeliosissimam in me citationem ad valvas Curiz affigunt: quove maiorem dedecoris labem mihi aspergerent, per aulas Principum aliquot exterorum complura eius exemplaria spargunt.

Editum mihi a R. M. mandatum ad illos fuerat, ut quicquid eiusmodi citationum vel edictorum, post interpositas Citationes promulgatum vel in libros ab ipsis relatum esset, omne tollerent, abolerentq; : si Rigam ipse venire, agereq; vellem, quod meo arbitrio permittit, suis quoq; literis mihi, meisq; securitatem Senatus Rigen. præstaret, literas salvi conductus Regii publicaret, servaretq;, testes testimoniaq; quib9 op9 haberem, exciperet: eorundem atq; aliorum documentorum ad causam necessariorum, quoties usus id postularet, sub sigillo copiam mihi faceret: usum notariorum & ministerialium non negaret, impediretve: appellationes admitteret: ab armis deniq; armatisq; cogendis abstineret. Quæ omnia, præterquam quod edicto Regio illis iniungerentur, cum ipsis etiam Iuris atq; æquitatis essent, ne vnum tamen horum ab illis vel permissum mihi, vel præstitum.

Denuo Illustriss. D. Cancellarius Regni: de-
 nuo Reverendiss. D. Vicecancellarius ad compo-

nendam intra privatos potius parietes rem totam, amice eos hortantur. Surdis fabula.

Præscriptum Regiæ Maiestatis secutus, Citationem contra Godemannum mihi edi a Senatu per Mandatarium meum postulo, quâ, ut tanquam actor, ad obiecta probanda, se sisteret, eum citabam. Illi, Godemanno actoratum cupientes, citationem contra me illi edunt: & ad superiorem contumeliosissimam citationem, quam ex edicto Regio abolere debebant, alteram, priore multo adhuc contumeliosiore ad valvas Curie publicæ proponunt. Aliquot diebus post, tandem mihi quoque citationem edunt, antiquiore die in illa scripto, quam Godemanni fuisset. Aliis etiam rebus eos in edendis iis se præstiterunt, facile ut appareret, quod ab initio mox, & per omne deinceps tempus in toto hoc negotio apertissime præ se tulerunt, non Iudices eos Godemanni, sed causæ socios & actores esse.

Me, qui, quod sine invidia dictum velim, honesto semper loco, cum apud ipsos, & Nobilitatem Livonicam, tum apud summos plerosque viros: Regiam denique Maiestatem, Dominum meum clementissimum ipsam semper fuerim, Deique beneficio, præterquam adversarios meos, apud omnes adhuc sum, de cuius possessionibus, pro privata fortuna mea satis idoneis, omnibus constat: cuius denique ea in Civitatem merita extant,

quæ ipsi prædicare satis antehac non potuerunt, tanquam hominem vagum vilemque citationibus ad valvas Curiaë affixis, citant: Godemanno homini externo, ac pene ignoto, nullis possessionibus, nullis meritis, nulla fere certa fide S.R.M. patriæ, civitatiq; devincto: non nisi legitime tamen domi eius tradi citationem mandarunt: illum honorificentissime in citationibus iis compellant: me, vel sine vlla honoris præfatione, vel tanquam infamem condemnatumque, idque in citationibus iam ante iudicium. Ipse omnino ad iudicium adesse constitueram: verum cum neque, ut peculiarem saluum conductum, iuxta Mandatum Reg. vniuersis & singulis Magistratib; inscriptum mihi redderent, neq; acta x Iunij & xiiij Augusti maxime ad causam necessaria mihi ederent, impetrare posse: præterea vero ministros aliquot meos, in iisq; vnum, atq; alterum nobilem Polonum Rigam a me missos, in carcerem detrusissent, vulnerassent, vestimentis exutos literis repertis spoliassent, non solum ego, sed amici etiam pleriq;, summiq; aliquot inter eos viri, ut sine fide publica, tantæ hominum illorum oppressam tyrannide sua civitatem tenentium iniquitati atq; furori me obiicerem, nec tutum nec integrum mihi esse existimarunt.

Accedebat huc, ut in eundem diem iij. nimirum Octobris, qui iudicio Rigæ præstitutus fu-

erat, Iustratio expeditioque bellica contra Carolum Sudermanniæ Ducem in Livoniam tum ingruentem, edictis Regiis, omnibꝫ Livoniæ incolis, sub amissione bonorum mandata incidere. Quibꝫ causis adducti Senatores & Nobilitas Livoniæ, maxime cum secundum ius commune decretumq; & Mandatum Regiæ Maiestatis per Mandatarium prosequi iudicium possem, ne Rigam ipse irem, vltro scripto suis manibꝫ signisq; consignato serio mihi interdicunt. Simul legatos Casparem Mlodaski Smiltinen: & Bertramum Holtichur Cremonen: præfectos: Conrad. Taube, Paul. Jablonowski, & Laurent. Offenberger ad civitatem mittunt: illis mandant, ut compositionem prius adhuc tentent: tum causæ meæ ipsi etiam adsint: maxime autem, quodnam illud proditoris crimen a Godemanno mihi obiectum esset, perquirerent, cognoscerentque.

Compositionem mox reiciunt adversarii: advocatum ex ipsa Prussia vsque, consiliarium Illust. Principis Doctorem Ioannem Myrandrum, cum nihil eorum illi tribuerent, quæ vi decreti edictique Regii edere debebant, eludunt, ad iudiciumq; omnino non admittunt.

Citaveram in Iudicium Regium, Nicolaum Ekium cum tribus aliis tanquam complices. Eos cum tanquam partem causæq; socios removeri petisset, reliquus Senatus potentia tyrannideq; Ekii

constrictus, nullum iussissimæ petitioni locum dat: tandem in exitium sanguinemque meum plane coniurati, vt ipse personaliter compaream, decernunt.

Opponit advocatus meus Godemanno inprimis Decretum Mandatumq; Reg. omnia deniq; Iura tam regni quam Cæsareum & Saxon. literas præterea exemptionis speciales, quibus ad personalem comparitionem me non teneri docebat: si tamen fide publica sufficienter mihi Senatus caveret, adfuturum me offerebat.

Illi omnibus Iuris & æquitatis rationibus spre-
tis, contumaciæ sententiam in me ferunt, vtque intra sex septimanas publice Godemannum de-
precer, revocemque, & sumptus tam extraiudici-
ales quam Iudiciales ei refundam decernunt.

A qua sententia cum advocatus meus ad R.M. mox appellasset, libellumq; appellationis Sena-
tui obtulisset, Godemannus e manibus Burgra-
bii arreptam, publico in loco pedibus conculcat:
Senatus vero contra apertissimum decretum Regi-
um non admittendam esse decernit. Ad castrum
tamen Rigen. quod in tanta iniquitate extraordi-
nem faciendum fuit delata, accepta annotataque
fuit.

Interim Reip. causa ab Ill. & Mag. D. Faren-
becio palatino olim Venden. ad Illustriss. D. Re-
gni Cancellarium missus, vt citationes ad prose-

quendas appellationes mihi ederentur, infliti. Tempora Livoniæ turbulentissima, ut alia nonnulla, ita citationes quoque eas remorata fuerunt.

Sub eodem vero belli prætextu iam Mense Aprili A. 1601 Senatus etiam Rigen. omnium causarum vsque ad D. Michaelis anni DCI, limitationem a R. M. impetraverat. Appellatione nihilominus pendente, belloque maxime ardente, ad executionem ~~tamen~~ Decreti sui, contra me Reip. causa tum absentem, neque ad eam rem adcitatum, procedunt, modo novo plane & inaudito. Ex Nobilitate aliquot & civibus, tanquam ad solennes aliquas nuptias invitatis, carnificem publice in prætorium introducunt. Ei ut quasi meo nomine revocationem turpem pronunciet, Gode-mannumq; instar sponsi ornatum deprecetur, mandent.

Quo exemplo consiliove, ne nunc quidem satis æstimare possum. Si, quod dignum Gode-mannum iudicent, quem carnifex deprecetur, non amplius inquirendum mihi puto. Si, ut mihi labem aliquam aspergerent; qui minus mihi vel alii cuiquam sub Ekii aut cuiuscunque ex illis persona carnificem introducere aut ostentare liceat? quo mino deniq; quivis hoc facere posset?

Eone existimationi. honorive eorum, modo aliis rebꝫ integrum eum conservassent, detrahi

quid posset? Sed hæc ita me movent, ac si me prætereuntem canis allatret,

Ratione sumptuum domum vxoris meæ sex millium florenorum, foceriq; mei Neustedii bona ei addicunt. Vxor tanta calamitate mœroreque oppressa ac tum puerpera, ædes proprias deferere iubetur: liberi impuberes ad sanguinem vsque cæduntur: insignia e publicis locis excutuntur, prædium quatuor miliarib9 Riga distans, diripitur exuritq;. Quibus omnib9 quid aliud opponerem, quam querelas & protestationes? Finem iam hîc expectabam.

Et si n. superiora etiam omnia iniqu; perperam, contra ius ordinemq; omnem iuris acta essent, quod tamen privata causa, vt quæ Rigæ cœpta esset, ad Rigensium cognitionem, salva appellatione a R. Maiestate remissa esset, qualemcunq; utique prætextum habere videbantur. Aliis autem omnibus causis, quæ inter me & civitatem intercederent, aut intercedere possent, ad frequentiore[m] Senatum Regium expresso R. M. decreto reiectis, cum alias etiam iurisdictioni eorum amplius subiectus non essem, quid minus expectare poteram, quam tot tantisq; iniuriis non contentos, ad novas alias atrociores maioresque transituros?

Sed aliquam fortassis bonorum famæq; partem, vitam denique ipsam reliquam mihi adhuc esse

videbant. Non satiata igitur superiorib9 contumeliis & iniuriis, crudelitate illorum, anno D. MDDCI die V Mens. Febr. Godemanno delatore quasi constituto, citationem conviciorum maledictorumq; plenissimam, eodem quo superiores modo, loco publico iterum proponunt. Diem iudicio tertium Mens. Aprilis Calendarii veteris præfigunt. Cum sub id tempus cum Illustriss. Dn. Regni Cancellario Varschaviâ Zamofcium irem, in itinere casu quodam exemplum citationis nactus, in proximo castro, de vicinis processus iniuriisq; in me tam atrocibus, protestatus fui. Iam Carolus Kokenhausium obsederat. Illi odio obæcati, magisque in me quam Carolum intenti, nullam Iuris publici, nullam Decreti Regii, nullam exemptionis, limitationis, appellationis, absentia, incompetentiæ, nullam deniq; belli quo tota Livonia ardebat, rationem ducentes: dum officiis, muneribusque, ab Ill. Dno Regni Cancellario, & Exercituum Generali, mihi iniunctis fungens, in exercitu versor, dum cum vitæ etiam meæ periculo, Ducis iussu per præsidia hostilia circumcurso, & non inutilem, ut multis locis eventus docuit, fidelem certe operam S. R. Maiestati ac Reipub. navo; novum in me, superiore etiam crudelius, contumaciæ decretum ferunt, quo tanqv. Maiestatis in civitatem Rigens. convictum, capitæ

condemnant, proscribunt, aqua & igni interdiciunt: vitam meam invadere eam & abrumpere volentis libidini, & vix non certo precio addicunt.

Verum primo quidem decretum ipsum eorum, stultitia repugnantiaq; sua evertit. Nam eadem sententia, & respondisse me, & absentem in contumaciam condemnatum pronunciant. Quid magis diversum repugnansque? Deniq; consensum in sententiam eam omnium Magistratuum præscribunt: compertum me habere ignorant, ex Consulibus duos, ex Senatoribus complures consensum in eam præbere noluisse, sed homines sapientes facile eius rei remedium reppererunt: novo inusitatoque plane exemplo quintum Consulem asciverunt, ut paritatem votorum eluderent: ante insipientes, nunc insani. Deinde cum proditio biennio ante a Godemanno mihi obiecta, intra 24 horas probari debuisset, tanto tempore interiecto; in nullo tamen vel citationis, vel decreti capite vlla eius mentio fit. Alia colligunt omnia quidem fere post crimen a Godemanno mihi obiectum, nata: partim autem falsa: partim vanissima, ut quæ non modo crimen, sed ne suspicionem quidem criminis vllam præ se ferant. Singula vno velut indice perstringam.

Primo. Privilegiis, libertatibusq; civitatis multipliciter me opposuisse dicunt, maxime autem quindecim articulos privilegiorum per libellum

amofum periculofe interpretatum eſſe.

Si in Senatu, diverſum ab aliquo ſenſi, oppo-
ſuiſſeq; inde memet aliis dicunt, nemo credo in
crimine ponet, ſed libertate ſententiæ, quæ loci
fideique cuiusque propria eſt.

Cum vero, *Qvot* articulos periculofe inter-
pretatus fuerim, indicant, non exprimunt autem
Qvos, quid ego dicam? quainvis alioquidem
ſcripto, quo ſententiam iſtam ſuam declarant,
proteſtationem meam innui a ſe ſignificant, in
qua Ekium civitatis privilegia violafſe ſcripſerim.
Proteſtationem eam, poſt cauſam iam natam, cri-
menque a Godemanno mihi obiectum, a me in-
terpoſitam, famoſum libellum vocant: & quod
de quindecim gravaminibus mihi allatis eam in-
terpoſuerim, quindecim violationes privilegio-
rum commiſiſſe me arguunt.

O magnum crimen!

Secundo. Legationem me quandam impedire
voluiſſe incuſant, quo civitas Rigen. Terreſtri
iudicio & Tribunali Livonico, in quo ipſe No-
tarii terreſtris munere fungerer ſubiecta, non
immediate, ſed mediate iuriſdictioni R.M. ſubia-
ceret: ſed tamen & legationem ſucceſſiſſe, &
omnia ex ſententia conſecta.

Vt multa alia quæ dici poſſent, taceantur; va-
num totumque falſum eſſe, vel ipſum Ius Livo-
nicum anno MDXCIX. trib9 Menſib9 ante quam

in me irruerent, auctoritate Commissariorum Regionum a me conscriptum, manibusq; eorundem subscriptum docere potest: quo non tantum Rigenfis, sed omnes reliquæ civitates Livoniæ iudicio Tribunalis eximuntur.

Tertium crimen est, durante commissione generali Livonica, contra confederationem varias de religione contentiones controversiasq; me movisse. In declaratione sua ita crimen hoc explicant: Godemannum correcti Calendarii: Eki-um templi Iacobzi proditorem a me appellatum.

Primum diversa hæc: deinde falsa. Pro religionis quidem, cui addictus sum, studio, si libere sententiam meam de religione proferrem, non peccare me existimo: in religionis tamen libertate pacis & concordie omnes nos memores esse debere scio. Vtinam adversarii modo mei, eandem & religioni quam profitentur, & Reipub. sinceritatem præstarent.

Quarto loco, per seditiosos libellos in plateis repertos, manuque mea subscriptos, partim populo, partim Senatui inscriptos, perque ianuam insinuos, perque alios adherentes meos sparsos, motum in civitate excitare conatum me esse.

Posthumum hoc & ipsum crimen, quemadmodum alia, post prodicionem nimirum a Gode-manno mihi obiectam, & integro fere anno post

natum. Vbi obsecro libelli isti fuerunt anno 1600 die 24 Ianuarii cum Godemannus intra 24 horas proditionem se probaturum recepisset, num tam perspicax ille fuit, ut anno ante posset scire, quid ego scripturus essem ad Senatum & populum?

Protestationes citationesq; meas, seditiosos libellos vocant. Scilicet in tantis iniuriis tacendum mihi erat? Et tamen si quicquam in illis seditiosum repperint, nullam pœnam deprecor. Vna ex iis Notario publico commissa, si illi excidit, & in platea reperta fuit quid ad me? aut quod in hac re tantum crimen? Citationes primæ meæ per Neustedium focerum meum in prætorium missæ, adiunctæ iis erant, cum Ill. Dni. Cancellarii, tum Rev. D. Vicecancell. tum meæ etiam literæ, quib; ne litem suam faceret, modestè a Senatu potius peto, quam moneo. Redditæ eæ fuerunt, quemadmodum moris ibi est, iuniori Senatori per ianuam. An hoc crimen? quod non per fenestram potig, cui; tamen altitudo id non admittit.

Quinto. Falsum nuncium nomine S. R. M. Varschaviâ ablegasse me ad civitatem, obiciunt, qui mox atque venerit, Ordines civitatis, spectabilem Senatum, tribunos ac seniores populi, tempore feriato & extraordinario, præterea etiam vespertino convocandos curarit, cum tamen nulla negocia a R. Maiestate commissa habuerit,

sed citationes famosas, & inhibitionem duntaxat Regiam reddiderit.

Res ita se habet. Nunciis Rigenfibus, seu adversariorum meorum diu laborantibq; variisq; modis impredientibq;, ne citationes contra eos mihi ederentur, cum iure publico nemini eas negante, editæ tandem mihi fuissent: datus mihi ad eam rem expediendam, a Rev. quondam Archiepiscopo Leopoliens. D. Io. Demetrio Solikowski familiaris fuit, Io. Owercowicz Nobilis Lithuanus: qui testibq; & Ministeriali, sub specie famulorum suorum adhibitis (alias n. reintellecta, admissus non fuisset,) die Sabbathi, nullis nisi Iudæis feriato, inprimis mandatum S. R. M. deinde Illustriss. Dnorum Cancellarii & Vicecancellarii literas eis reddidit.

Ita n. illis visum fuerat, ut non prius citationes redderentur, quam litteris redditis, quibq; ad concordiam eos hortabantur, omnis spes concordie præcisa esset. Ad extremum igitur citationes quoq; eis reddidit. Quas, quod famosas vocant, quomodo de crimine eo Cancellariæ Regiæ obiecto se purgent, ipsi viderint. Vtinam quidem ea ab illis in omnibq; rebus cautio adhiberetur, quæ in Cancellaria Regia huiusmodi rebus, etiam nimia aliquando, adhibetur, cum nullæ nisi diligenter revisæ, correctæq; citationes ex ea edantur. Hic autem quod crimen?

novumne etiam, eos qui vel literas, Mandataq;
scripta Regia tantum perferunt, & vocari nuncios
& haberi? Ad extremum: si error aliquis in
ea re esset, meusne? aut eius, qui Mandata per-
tulisset, nunciumq; se professus fuisset, esset?

Sexto Compertum esse dicunt, falsum me ad
R. Maiestatem civitatem detulisse, quasi in fo-
ceri mei Neustedii vitam bonaque vim intende-
rent, falsaque narratione ea Mandatum 80 Flo-
renor. Millium pœnam continens impetrasse,
cum tamen ex actis appareat, Neustedium au-
ctorem diffamationum istarum agnoscere se nolu-
isse, sed in me omnia reiecisse.

Hoc ne etiam crimen, quod falsi esse volunt,
in rerum natura iam fuit, cum aliquot Mensibus
ante prodicionem, Godemannus mihi obiiceret?
In re hæc sunt. Vt ex manibus eorum cruen-
tis evaderem, Neustedii fideiussione opus fuit.
Ea conditione annuit, si cautionis formula, quam
adversarii mihi præscripserant, prius ipse subscri-
berem. Non subscripsi, nec sigillum appressi.
Itaq; ne ille quidem. Ne tamen ab illis vexare-
tur, vt Mandato Decretoq; Regio ei prospicere-
tur, cuius magis curare fuit, quam meum? Et
tamen in vano isto falso mihi obiiciendo, quam
multa ipsi falsa committunt? Diffamationes eas
vocant, quod ab iis vexetur: res ipsa reclamat:
inanib9 litib9, quamvis lite pendente decretoque

Regio præoccupata, fideiussionis eius nomine, quotidie fere a Godemanno infectatq; fuit. In ius non vocatus, arrestatus, indictaq; causa, eam solum ob causam, quod me condemnare innocentem noluerit, officio Proconsulari, quod ad vitale Rigæ est, motus, omnibusque honorum ornamentis spoliatus.

Non minus falsum, quod pœnam Mandato denunciata dicant, de qua nullum in Mandato verbum. Verum hoc ad invidiam apud populum mihi faciendam, quemadmodum & illud, quod contra civitatem impetratum sit, cum ad solum Senatum pertineat.

Quod vero Neustedium iniurias sibi illatas agnoscere noluisse, sed in me omnia reiecisse, Acta sua habere dicunt, falsissima Acta sua esse ostendunt. Contrarium libelli citationesque a Neustedio editæ loquuntur. Ipsum deniq; Neustedium interrogent, an non aperte vim sibi & mihi illatam clamet? ne dum ut vocem contra me emiseric, vel emittat. An non magna aut impudentia, aut vanitas, aut stultitia est, testem nominare, qui mendacii ipsum producentem coarguat.

Septimum crimen & ipsum, eo tempore, quo proditio mihi a Godemanno obiecta, negotium quidem quod nomine Nobilitatis Livonicæ criminalem citationem contra civitatem pro-

curarim, qua novas & periculosas diffensiones inter Nobilitatem & civitatem excitare studuerim, quam tamen Nobilitas instar criminis falsi expresse repudiarit, & in me tanquam auctorem reiecerit.

Cum Nuncius Nobilitatis Livonicæ eo tempore essem, quo detentus ab illis fui, in communi Nobilitatis iniuria ad delationem quasi Nobilitatis, quemadmodum moris est, citatus eo nomine ab Instigatore Senatus fuit. Hic si falso Nobilitatis nomen obtentum fuit, non Senatus, aut cuiusquam alterius, sed ipsius Nobilitatis iniuria ista est. Quid ad te? vel ad crimen proditoris, quod mihi obiicis? cur nobilitas mecum, aut cum Instigatore eo nomine non agit? Vere autem omnia acta falsissima esse, quæ quoad hoc crimen ab adversariis mihi obiiciuntur, hæc quæ apud me sunt documenta, demonstrare possunt. Primo, protestatio Nobilitatis Livonicæ Marschalci, sub proprii ipsorum publici Notarii sigillo. nomine universæ Nobilitatis facta, qua iniurias ab adversariis mihi illatas detestantur, iureque ac iudicio prosequendas eas profitentur. Plenipotencia inde specialis plurimum quam 50 ex Nobilitate manibus subscripta: qua iniuriæ eius tanquam nuncio Nobilitatis mihi illatæ prosequendæ, potestatem Instigatori faciunt. Ipsius præterea Nobilitatis Marschalci Gothardi Ioannis

Tisenhausii scriptum testimonium: vniversæ deniq; Nobilitatis Livonicæ testimonium, iam post decretum a R. M. ad instantiam Instigatoris latum, in publico conventu Venden. editum: quo diserte tota hæc obiectio tanquam falsa refutatur.

Octavum, inter alia posthuma, crimen, *me* in Comitibus Varschaviensibus, conspirationis contra Regnum, civitatem insimulare conatum fuisse, eaque re non parvum odium nunciis eorum tum creasse.

Cum nuncii eorum quocunque modo poterant, in aula *me* tum oppugnant, quid mirum fuisset, si cum illi omnib; reb; in odium *me* adducere conarentur, ego par pari illis retulissem? Tota tamen obiectio falsa. Contendisse *me* cum nunciis eorum, interq; eos genero Ekii gravissimis adversariis *me*is non nego: civitatem suspicione ea involvere voluisse, nego. Proferent fortassis contra *me* protestationem. Proferam ego plures contra illos. Sed neque cum adversariis *me*is contendisse, crimen puto: & si aliquid ea in re peccatum esset, quid vel ad crimen proditiōnis longe ante *mihi* obiectum? vel ad iudicium deniq; Rigenſium res in aula Regia acta.

Nono, quod contractum Severianum, per quem tamen *me* solo fere auctore civitatem pacatam profiteri soleam, tanquam iuribus Regiis præiudicantem in iudicio Regio reprehenderim, criminantur.

Si de foro cum nunciis Rigensibus in iudicio Regio disputans, meo iure usus, contra contractus Severinianí interpretationem excepi, ideone proditor habendus sum? Et quidem eius proditionis reus, cuius multo ante, quam ea exceptione vterer, inculatus fui? Neque tamen Senatum ego inculabam, sed Ekium: cum improbitatem eius arguebam abutique illum, non uti contractu dicerem. Ad extremum vero denuo mihi dicendum, quid res in aula Regia acta, non tantum ad proditionem, sed vel ad iudicium Rigensium?

Decimum crimen, falsissimum: precio aliquot a me sollicitatos, qui ex adversariis meis aliquos vel tollerent, vel captivos abducerent.

Tantum crimen cum verbo mihi tantum obii-ciatur, quid aliud facere possum, quam verbo id negare? Deumque solum falsitatis huius testem invocare? qui ut vnicus omnium actionum inspector est, ita ut quisque reus alicuius criminis sit, punitor sit, precor. Quod n. mihi falsissimum crimen intentant, in illis verissimum esse, non modo aliquot insignibus etiam viris planum facere possem, quibus aliquot millia florenorum obtulere, si vel vivum, vel mortuum me illis traderent: sed vel decretum hoc ipsorum loquitur. Neque n. occulte nunc, sed aperte mactari me iam iubent, ac precio quoque vitam meam addicunt.

Vndecimum & vnicum verum est, quod Godemannum percussierim. Verum hoc quid cum proditione commune habet? & quid deinde cum altero hoc iudicio? Nonne iam priore actione prosecutus iniuriam hanc Godemannus fuit? Nonne per carnificem eo nomine illi satisfactum? In quo tamen ipso etiam mihi obiciendo, quot iterum falsa committunt? Eqvo me insidentem eum percussisse, falsum est: provocatus lace ssurusque ab eo, descendi de eqvo: Armatum & multis famulis comitatum me fuisse, falsum. Usitato n. gladio accinctus, vnoque servitore comitatus fui: quemadmodum & ipsum, in publica causa, negotiis nimirum Civitatis ad Commissarios Regios missum fuisse falsum. Vel privatae, vel suae n. rei causa in via, per quam alii etiam privati, fuit. Deinde ut maxime publici negotii causa ivisset, quid? Egone etiam privatus tum fui? nonne Legati etiam ab iniuriis in alios abstinere, neque lace ssere alios debent? Similiter quod famulis, ut eum interficerent, mandasse me dicunt, falsissimum. Armis uti cum nollet, qui provocasset, scutica hominem leviter percussit: Quid n. illum confodi iuberem, qui territus, ne repugnare quidem audebat? Hic si aliquid a me peccatum est, propterea ne omnibus fortunis, vita ipsa denique optime praesertim de civitate semper meritis.

mox evertendus sum? Statim me e numero vivorum tolles? Quid? inter cives vestros raræne contentiones interveniunt? raro accidit, ut non modo in plateis, sed vel in medio foro, non modo verbera, sed vulnera sibi incutiant? E mediocris ideo mox tolluntur? Ne divinæ quidem & naturæ legis talionis nimirum, in mentem vobis venit: dentem pro dente: oculum pro oculo: non Saxonici Wergelti non statuti vestri: quod post annum elapsum homicidam etiam in civitatem recipi permittit. Verum ad XII crimen veniamus.

Duodecimo loco manifesti peculatus accusatum a me Senatum, in decreto suo scribunt, ac si centenis aliquot millibus florenorum civitatem defraudasset.

Primo iterum hîc quæro, quid hoc ad prodicionem? deinde cuius hæc iniuria? quis accusator? Senatus. Quis testis? idem Senatus. Ut ad rem respondeam, univsum Senatum eius rei insinulatum a me unquam esse, absit: coniuratos istos, qui ærarium public. deprædantur: civitatem turbant: vexant: vastant: miseram plebem non minus exhauriunt, quam fallunt: Omnia denique miscent, arguisse & arguere me, non nego, & si de iniuriâ sua in meo foro experiri voluerint, non difficulter me demonstraturum confido. Non dicam iam quam ridicule, qui mihi in citatione peculatus crimen falso ob-

ieciſſent, nunc eo omiſſo, quaſi ego Senatum peculatus inſimulaſſem, cuius in citatione nulla mentio facta, in decreto me condemnant.

Decimum tertium crimen eſt, affirmaviſſe me, nuncios Rigenſes, in Comitibus anni DC. cum primario quodam Regni Senatore, de primario quodam nobili Livone capiendo, eiſque tradendo conſilia miſcuſſe.

Hic primo iterum mihi monendum eſt, quemadmodum ſuperioris, & aliorum nonnullorum, ita huius quoque criminis, nullam omnino in citatione mentionem fieri. Vos igitur quomodo criminis alicuius condemnare me poteſtis, cuiusne accuſaveritis quidem? quodne in citatione quidem præſcribere auſi fueritis? Deinde vero iterum atque iterum quaero, quid cum proditione commune hoc habet? Si ego de nunciis veſtris, non dicam aliquid dixerim, ſed ſuſpicatus forte aliquid ſim? Iure publico Regni, crimen Maieſtatis non niſi in perſonam Regiam ſolam committi, definitum eſt. Voſ læſam Maieſtatem ſcilicet veſtram arbitramini, ſi quis non modo de vobis, ſed vel de nunciis veſtris quid ſuſpicietur. Quod tamen & quale ſit, nescio. Cum n. ipſi quid dicant, vel nesciant, vel non explicent, ne ego quidem, quid respondeam habeo. Sequitur XIV crimen.

Viduarum nonnullarum & pupillorum qui patrocinio meo commissi fuissent, bona partim falso iuris prætextu me mihi vindicasse, partim sub comminatione privationis bonorum adigere eo voluisse, ut hæredem viventibus adhuc sibi me instituerent, bonisque mihi cederent.

Totum vanum & falsum: vanum, quod eius criminis me condemnarunt, cuius non modo persecutor, sed ne accusator quidem, ad quem iniuria pertinuerit, ullus unquam extiterit, quamvis tanquam classico quodam omnes, ad accusandum me vocarentur ac ne criminis quidem, sed voluntatis tantum. Voluisse n. me, dicunt. Falsissimum autem, quod nulla unquam talis fraus mihi obici poterit. Ita n. animæ meæ Deus misereatur, ut ego viduarum pupillorumque rebus summam semper fidem præstiti.

Ultimum crimen est, contra civitatem falsa instrumenta & testimonia conficienda me curasse, ut præcipuos Senatores Rigenses iis divellerem ac disiungerem.

Hoc quid esset, vere possum dicere, assequi me non potuisse: Ex declaratione postea eorum animadverti, examen quoddam testium in civili iudicio Varschavien. nunciis Rigensibus ipsis, tamen ad citatis a me institutum, ab illis significari. Instrumentum hoc illi vocant, & falsum dicunt.

A me quid aliter fieri debuit, quam ut legitime in iudicio testes sisterem, ipsos etiam nuncios Rigenſes ad id citarem? Reliqua non mea cura eſſe debuit, ſed teſtium, qui dictorum ſuorum veritatem ipſi præſtare tenentur. Itaque quid ſtultius, quam me eo nomine condemnare, quo cum producta teſtimonia fuerint, contra ipſos teſtes exceptiones integræ illis erunt? Verum ita omnia illos deficiunt, ut cum omnia anxie ſollicitiſſimeque conquiſierint, nihil omnino quod vel cum ſuſpicionem aliqua verosimilis criminis conicere in me poſſint, reperiant. Et tamen ita decretum ſuum claudunt. Præter hæc multa alia ſcelera contra civitatem probata ſunt, documentis & teſtimoniis, quæ nonnulli ex incorruptis ſecretariis, notariis ac ſcribis, quibus manus eiſdem probe nota eſt, vera eſſe recognoverunt: quæ etiam citatus ipſe fuga & contumacia ſua, & eo ipſo, quod ſalvum conductum publice illi a Senatu denunciatum & oblatum repudiavit, comprobavit. O frontem veſtram eſſe frontem!

Vosne ſi ullum verum crimen in me reperire poſſetis, id ſupprimeretis, vel ſilentio præteriretis, qui vaniſſima & falſiſſi. quæq; ac ne ſuſpiciones quidem criminum, tam ſtudioſe colligeretis? Hic quid ego amplius dicam? Vanitatem, falſitatem, nullitatem denique omnium rerum hæc,

quis non sua sponte mox videt?

Primum omnia crimina, vno scuticæ excepto, post contentiōnem, quæ cum Godemanno mihi intercessit, proditiōemque ab eo mihi obiectam, quam tamen intra 24 horas probaturum se receperat, nata.

Deinde quæ crimina? quæ non modo proditiōis, sed vel criminis alicuius speciem præferrerunt?

Quod iniuriam meam persecutus fuerim, quod me defenderim: quod protestando Iuri meo caverim: quod testimonia ad causam meam necessaria in iudicio accipienda curarim: quod contra detortas interpretationes privilegiorum a nunciis eorum adductas, iure meo usus exceperim: quod ad R. M. appellarim: aliaque similia pleraque, crimina vocant.

Quid aliud hoc est, quam si quis occidere volenti, iugulum non mox præbeat, in crimen ac iudicium ob id vocari?

Quod si ad ipsum etiam processum revocare quis rem velit, ut nihil aliud sit, quid magis iniquitatem, nullitatemque omnium istarum rerum, quam ipse processus demonstrare potest? Recte ut fecisse videantur, si cum crimina nulla vera obicere mihi potuerint, iudicio etiam plane nullo eadem condemnarint.

Primum neque Actor, neque iudex competens. Nam vel ex ipso decreto Regio, neque Godemanus, nisi vnius causæ privatæ, quæ cœpta ante Rigæ erat, actor esse potuit, neque Senatus Rigensis Iudex. Vt de publico iam iure nihil dicam, quo iurisdictioni eorum nulla ratione subiectus esse possum.

Ordo deinde iudicialis, nullus omnino observatus: ter ab iis condemnatus, ne semel quidem legitime citatus ab illis fui. Nihil autem indignius, quam qui neque legitime citatus, neque accusatus, de eius capite, honore ac fortunis omnibus iudicare? Ne ipsis quidem citationibus ad valvas Curix affixis sententia conformis lata: plures articuli in sententia quam in citatione: nonnulli inter se contrarii sibi que repugnantes: plerique generales & obscuri: omnes falsi: ne dicam iam, contumeliis spurcissimis citationes refertas: & ante sententiam in ipsa citatione, sententiam in me ferri, meque condemnari. Quicquam ne n. a sententia verba hæc citationis differunt? Tu es infamis, nihilque honoris amplius tibi reliquum est. Sententia, pendente limitatione, exemptione & appellatione mea, lata.

Allegationum deinde & probationum summa falsitas. Aperte vt dicam, si vnum articulum; excepto scuticæ tactu, probare possint, tota me causa casurum. Plane id falsum est quod dicunt,

cautionis formulam, quam mihi præscribent, a Neustedio & me subscriptam subsignatamque esse. Et tamen veriti non sunt nuncii Rigenses, producere in Assessoriali iudicio R. Maiestatis exemplar istius formulæ, sub sigillo civitatis editum, asserentes, literas originales periculi vitandi causa domi relictas fuisse.

Omnium autem falsissimum, quod fundamentum illi sententiæ suæ ponunt, publice a Senatu mihi saluum conductum oblatum & denunciatum, a me repudiatum.

Nulla alia hic refutatione, quam ipso decreto eorum, quo saluum conductum expresse mihi negarunt, opus est. Verba decreti hæc sunt.

Quod saluum conductum attinet, ita declarat se amplissimus Senatus Rigensis, quod non tenetur Daudi Hilchen peculiarem saluum conductum dare, sequatur in eo Decretum R. Maiest. & ius civitatis. Acta hæc sunt iij. Octobris Anno MDC.

Inspiciant ipsi Protocolum suum.

Et dubitabit iam aliquis hæc tam aperte falsa explodere ?

Accedit ad hæc omnia, ipsius sententiæ summa non solum iniquitas, sed etiam stultitia.

In ipſo exordio auditam fuiſſe, accuſationem Godemanni, & reſpoſionem meam dicunt, & tamen poſtea in contumaciam eodem decreto me condemnatum dicunt. Inſignis amentia. Si n. reſpondi, quomodo in contumaciam me condemnarunt? cur reſpoſionem decreto non inferuerunt? Si non comparui, non reſpondi, ſi plenipotentem non miſi, quomodo me reſpondiſſe ſine rubore dicere poſſunt? videant qua ratione ab iſta ſeſe extricent repugnantia, me reſpondiſſe aſſerentes, & tamen neque præſentem fuiſſe, neque plenipotentem, comparuiſſe. Periiſſet iampridem (ut ille vere ait) innocentia, ſi nequitia iuncta fuiſſet prudentia. Deſis innocentium tutor efficit, ut oppugnatores eorum contraria & inconfiſtentia dicant.

Ob huiusmodi igitur crimina & tali iudicio, quale ex iis quæ demonſtrata ſunt, quilibet agnoſcere poteſt, pro manifeſte convicto, pacis publicæ violatore, ſeditioſo, ficario, fallario, periuro, ac hoſte patriæ me condemnant: bonis, fama, vita privant, aqua & igni interdicunt, proſcibunt, in caput ſalutemque meam ad me interficiendum ultro ipſi omnes invitant: crucem ac tormenta minantur me ipſum vel excipientibus vel mentionem mei honorifice facientibus. Iudicium ne hoc eſt, an latrocinium?

Deinde unde ea Maieſtas Rigenſium? vix ea

civitates eo progrediunturquæ summo ipsæ eum imperio superiorem nullum agnoscunt. Vos ditioni imperioque Regio subiecti, hominem iurisdictionem vestram non agnoscentem, nobilem, atque in ordinem equestrem Regni Poloniæ receptum: Ministeriis Regiis & Reipub. addictum: saluo conductu denique & exemptione munitum, appellatione iudicioque Regio pendente, condemnare, proscribere, omnibusque impune interficere iubere audetis. Nonne hac ficta & usurpata vestra Maiestate, veræ Maiestatis Regiæ & publicæ læsæ apertissime crimen incurritis?

Nominis mei integritas, rumpente etiam invidia, stat stabitque semper: quam dum maledictis opprimere voluistis, magnifice illustratis. Verum hac de re alius agendi locus erit.

Interim non satiati tanta in me acerbitate, socerum præterea meum Neustedium ob fideiussionem illam, a qua decreto ipso Regio liberatus est, proconsulari loco movent, & bonis fere omnibus privant. Admonuit eos, quemadmodum supra ostensum est, officii Illustriss. Dns Regni Cancellarius Zamoscus: sed obfirmatio animorum ipsorum fecit, ut in iudicium Regium a me deducerentur, citationibus Regiis contra Senatū & Godemannum editis.

In proximis Comitibus negotium a S. R. Maiestate, Reverendis. Dno Vicecancellario Regni

datum fuerat, contentionem hanc inter nos componeret: negarunt nuncii Rigen. facultatem se eius rei habere: daturos tamen operam, ut sine ulla cunctatione re ad Magistratum relata, responderent. Sub hac, nomine R. Maiestatis, ut ab omni tamen interim vi temperarent, & viva voce & scripto eis interdicit: quod illi facturos se receperunt.

Neustedius focer meus securitate hac fretus, Rigam rediens, in prædio meo vicino Rigæ substitit. Illi me ipsum advenisse rati, præeunte Rotgero Horst Ekii genero, mox manum armatam noctu ad trucidandum me mittunt: me non reperto, in prædio vastando, diripiendoque nihil hostile prætermittunt.

Interim cognitionem, quantum possunt, fugiunt: limitationibus impetrandis, ne sententia sua S. R. M. rem definiat, me ducunt: quæ ipsa res, utra pars, iustam causam habeat, satis aperte loquitur.

Illi, quod proprium male sibi consciorum est, omne iudicium fugiunt, detrectantque. Ego nihil magis peto supplicoque, quam ut innocentiam meam probare, iniuriamque persequi possim.

Vel nunc publice profiteor illisque defero: si æquam, si iustam causam fouent: si non dico tantorum, sed vel unius criminis: scuticam semper excipio, convincere se me posse existiment,

vel ordinario Regio iudicio sine istis tergiversationibus, quas interponunt, mecum definiant: vel si in eo, siue minus æquo iure contendere se mecum posse existiment; cuius tamen causam nullam video: siue iurium rationumque ciuiliū minus id peritum esse, non recuso, quin vel vnius civitatis alicuius non suspectæ, vel trium maiorum Prussicarum civitatum, vel quorumcunque denique bonorum virorum seu arbitrio, seu honorario iudicio, si idem ipsi faciant, totam causam permittam.

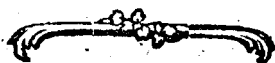
Quid amplius aut æquius ad innocentiam meam comprobendam iniuriasque summas, quas passus sum, demonstrandas, præstari a me vel debet, vel potest?

Hic igitur primo Deum O. M. deinde Maiestatem V. Serenissime Rex, Domine clementissime, tum vos Illustrissimi amplissimi que Senatores Regni Poloniæ & M. D. Lithuanicæ, omnes divini & humani iuris actionumque humanarum Consultos, omnes denique homines appello, accipiant causam, excutiant, perpendant. Si iusse, si meo merito tantam contra me crudelitatem exerceri agnoscitis, quid aliud quam fortunas meas miserasque ipse deplorabo, querar que. Si autem contra ius publicum: contra R. M. auctoritatem: Equestris ordinis libertatem: contra omnem denique æquitatem & humanitatem, in hominem non solum innocentem, sed quod sine invidia

dictum velim, de iis ipsis adversariis meis, & publice & privatim optime meritum, inique crudeliterq; acta omnia perspicitis: quod perspicere quemque spero: pro suo quisque loco opem adferat supplicib. Neque tamen quicquam, nisi quod æquissimum sit, peto, ut causa totum quadriennium (satis iam satis,) ducta, iam tandem iudicetur cognoscaturque, iureq; de iniuriis meis mihi satisfiat.

Dux maxime res sunt quæ ad misericordiam spectare merito unumquemque debeant. Misericordia inno-centi oblata: tum meritorum aliquorum memoria. Innocentiam meam ex iis, quæ commemorata sunt, patere unicuique spero. Misericordia in oculis omnium versatur. Fortunis omnibus iniquissime crudelissimeque everfus, cum vxore & liberis in exilium actus, una solius Illustriss. Dni Regni Cancellarii & exercit. Generalis clementia ac liberalitate sustentor De meritis meis nihilequidem ipse dicere vel debeo, vel volo. Iudicium idem ipse Illustr. D. Cancellarius Regni de iis fecit: cum & gentilitia insignia sua mecum communicavit, & in familiam recepit, & in proximis Comitibus publice apud S. R. M. & omnes Ordines in universæ Reipub. facie, amplissimum de iis testimonium mihi perhibuit. Quæ, si ut spero, aliqua iam me esse agnosceatis, ut innocenti subveniatis, supplicum manum porrigatis, iterum atque iterum supplico.

Ne autem nudis verbis, nullaque probatione firmatis hæc a me dici videantur, hisce annexa sunt pleraque Documenta, ad causam pertinentia, ex quibus, qua fide & æquitate mecum actum sit, clare perspicere possit.

PLERAQUE DOCUMENTA

QUIBUS PRÆCIPUA TOTIVS
negocii capita confirmantur & Adversari-
orum criminationes feré omnes vno
quasi indice refutantur.

INHIBITIO S. R. M.

SIGISMUNDVS TERTIVS

D. G. REX POLONIÆ &c &c.

Spectabilibus & famatis, Burgrabio, Procon-
suli & Consulibus Civitatis nostræ Rigen. fidelib.
nobis dilectis, Gratiā Nostrā Regiam. Spe-
ctabiles & famati fidel. nob. dilecti. Exposi-
tum est nobis nomine spectabil. Francisci Neusted
Proconsulis Rigen. eum sub prætextu cautionis
seu fideiussionis, pro generoso Davide Hilchen
Secretario nostro & Notar. Terr. Venden. vicis-
sim iudicio vestro sistendo, per vim quasi extor-
tæ, expositam esse periculis & infidiis, quas in
personam, & bona eius intendere præsumpsistis,
supplicatumque, ut autoritate nostra illi subveni-
re dignaremur. Nos attendentes per tumultum
a fid. Vestris omnia gesta esse, totum illum pro-
cessum, qui Rigæ prædicto Secretario nostro in-

stitutus est ad nos iudiciumque nostrum advocandum esse duximus, advocamusq; per præsentem, partibusque quarum interest, coram nobis terminum peremptorium, eo die, qui in citationibus editis positus est, assignamus & præfigimus sub amissione totius causæ. Itaque Fid. Vestris serio mandamus, ut in causis suis utrinque subsistant, neque quicquam in eis agere præsumant, nec bona eiusdem Secretarii nostri aggrediantur, & præsertim, ne spectabilem Francisc. Neustedt, sponsonis nomine vexent vel turbent, sed in pace & tranquillitate iudicium nostrum expectent, sub pœna in violatores salvi conductus legibus sancita, subque gravi indignatione nostra. Datum Warfaviæ in Comitibus Regni Generalibus, die xviii mens. Martii A. D. MDC Regnorum nostrorum Poloniæ XIII Sveciæ vero Anno VII.

Sigismundus Rex.

Sigill. Regni maius.

Sigill. Lith. minus.

Matthias Woina Notarius M. D. Lith.

DECRETUM S. R. M. PRIMUM

Inter Generosum Davidem Hilchen, Secret. R. M. Notar. Terr. Vend. Actorem, & Spectabilem Senatum Rigens. partemque adhærentem Iacobum Godemann Citatos latum die 10 Iunii Anno MDC.

Ex quo, quam falso illud adversarii pro fundamento suar. sententiarum allegent, clare perspicitur.

SIGISMVDVS III D. G. R. P. &c. &c.

Significamus præsentibus Literis Nostreis quorum interest vniversis & singulis, citatos fuisse ad Nos, iudiciumque nostrum Literis citationis nostræ: spectabiles, Burgrabium, Proconsulem, Consulem civitatis nostræ Rigensis, ex officiis bonisque illorum omnibus, ad instantiam generosi Davidis Hilchen, Secr. nostri & Notarii Terrest. Vendenfis, ad prosequendam & continuandam appellationem suam, a sententia eiusdem Senatu Rigens. interpositam, & per eundem Senatum R. non admissam, idque in causa & actione per egregium Iac. Godemannum, Actoris tunc munere Commissarii nostri generalis in Livonia fungenti, tumultuarie ac violenter occasione cuiusdam conficti criminis, coram eodem Senatu instituta, in qua se actor non citatus detentum, & ad cautionem fide iussoriam adactum fuisse qui-

ritur. In qua causa Spectabilis Senatus Rigensis, reiectis actoris moderni tam de termino, quam de foro, nec non de actoris incompetencia exceptionibus, eundem per 24 horas in prætorio civili detinendum esse censuerat. A quo decreto cum actor modernus ad nos iudiciumq; nostrum appellare vellet, eandem appellationem denegaverat. Ad quam tamen nihilo minus prosequendam idem actor modernus tam præfatum Senatum Rigens. quam memoratum I. Godemannum seorsivis ad citationum nostrarum literis ad nos, ut præmissum est, adcitaverat, prout ad citationes præfatæ, causæque istius processus, de præmissis latius testantur. In termino itaque hodierno Iudicii relationum nostrarum propriarum, ex receptione eius causæ, per assessores Iudicii nostri ad nos facta incidente, & hucusque continuato, partibus præfatis, Actorea moderna videlicet præfato Davide Hilchen personaliter, citata vero per Spectabiles Henricum ab Vlenbrock Consulem, & Laurentium Eich Secretarium, plenipotentes, & internuncios suos coram nobis comparentibus, eumque terminum attentantibus, Actorea que ex suis citationibus præfatis proponente, atque contenta earundem citationum certis probationibus & instrumentis eo nomine factis confirmante. Citata pars productio Privilegio sereniss. Stephani Regis Antecessoris nostri,

quo cautum est: quod si quis civium vel incolarum Civitatis Rig. Consulatus aut Advocati tam Civitatis quam Terrestris iudicium defugiens e Civitate iudicii mutandi causa secesserit & se alio in arces aut loca quæcunque Livoniæ, aut etiam Regni Magnique Du. Lith. receperit, ille vel illi ita fugientes in partem adversam, a nobis, aut Capitaneis, ac quibuscunque Magistratibus, in ea causa, nec citationem nec Arrestationem aliquam bonorum & personarum, aut ullum cuiusvis generis rescriptum obtinere, nec citati ad instantiam ita fugientium, in hoc casu comparere, aut in iuris processu, qui in civitate coëptus est, impediri debent, sed fugiens cum tota causa sua ad ordinarium Iudicium Consulatus aut Advocati Rigensis remittendus est,) se coram nobis ad eas citationes procedere non teneri allegabat, causamque totam ad forum Rigense remitti postulabat. Actore in contrarium replicante, se quidem privilegiis Civitatis non contradicere, sed ipsa Privilegii verba ad causam præsentem non servire; Primum enim se pro Iudicium *competens* defugiente, vel iudicii *mutandi* causa e civitate secedente, atque in arces sese recipiente, censeri non posse, siquidem quærendi, non fugiendi Iudicii causa, non fugerit, sed libere discesserit. Deinde Privilegio præfato locum esse in causis, quæ privato cum privato intercedere possunt, non vero

in iis, ubi quis de ipso Magistratu conqueritur, & ubi ipsum Magistratum illatæ sibi iniuriæ accusat, qui etiam hîc coram nobis, pro absente Godemanno respondet, atque litem fecisse suam existimatur. Itaque non posse aliud forum quam nostrum, causam præsentem sortiri, allegante. Citatis in contrarium. Actorem ultro appellationibus omnibusque iuris beneficiis renunciassè, denique Servitiis Senatus iuramento addictum esse, & in criminalibus causis, appellationibus, præsertim ab accessoriis sententiis locum non esse, Neque sibi cum Godemanno quidquam esse in causa commune, sed Magistratum privilegia tantum Civitatis defendere, deducentibus. Quæ omnia actor refutabat, quod neque foro & appellationi pure & iudicialiter renunciassèt, neque pro Servo sed Officiali Civitatis censeretur. Tum quod etiam in criminalibus processibus terminos iuris & legitimum processum servare oporteat. Nos cum consiliariis nostris lateri nostro assidentibus, audita & perpensa partium controversia, eoque considerato quod Senatus Rig. ab Actore, ratione denegatæ appellationis detentionis, & ad cautionem fide iussoriam adactionis convenitur. Isque privilegia Civitatis opponit, atque causæ præsentis non alibi, quam Rigæ forum esse competens deducere intendit. Ideo ne quid vel nostræ Superioritati,

vel privilegiis illius Civitatis decedat, eam quæ-
 sionem cum Senatu Rigensi de foro ad frequen-
 tiorem Senatum, salvis defensionibus partis vtri-
 usque, reiiciendam & prorogandam esse duxi-
 mus, reiicimus & prorogamus, partibusque ter-
 minum sententiæ nostræ audiendæ, sub frequen-
 tiori Senatus sessione conservamus. Interim vero
 decernimus, ut tam Senatus quam pars ab omni
 fide iussorum moderni Actoris molestatione ad
 decisionem usque nostram, prorsus abstineat. Por-
 ro quod attinet causam & actionem privatorum,
 quæ inter præfatum Davidem Hilchen & Jac. Go-
 deman. coram Senatu Rig. exorta est, eam ad fo-
 rum competens, ubi cœpta, Senatum videlicet
 Rigens. integram remittimus, decernimusque
 quatenus ibidem partes contra se Legitimo pro-
 cessu, citationibus legitimis, de iniuriis quas
 contra se habent, agant atque libere non ex vin-
 culis causam dicant. Ad quam quidem causam
 usque ad eius determinationem finalemque deci-
 sionem nostram, nos Davidem Hilchen, eiusque
 Mandatarios, fide publica salvi conductus nostri,
 per præsens decretum nostrum assecuramus, De-
 cernentes ne quidquam, violenter sub
 quocunque prætextu contra eum ten-
 tetur, sub pœnis in violatores salvi conductus
 nostri, legibus sancitis sed libere ad iudicium, ter-
 minis observatis, accedat & recedat, in civitatem.

que veniat, & cum voluerit discedat, modo se pacate quoque in omnibus gerat. Appellatione ad Nos, tanquam in causa honoris & existimationis a sententia definitiva non obstante ullo prætextu rei iudicatæ, salva: iuribus & privilegiis Civitatis, per hanc in negotio præsentis appellationis admissiõnem, non derogando, præsentis Decreti Nostri vigore. In cuius rei fidem & testimonium Sigilla Nostra tam Regni quam Magni Ducatus Lithuanicæ præsentibus sunt appressa. Datum Varsoviæ Sabbato post Octavas S. S. Corporis Christi proximo Anno Millesimo Sexcentesimo, Regnorum Nostror. Poloniæ tredecimo, Sveciæ septimo.

PETRUS TYLICKI Epis. Culmen.

R. P. Vicecancell. Relat.

MANDATUM S. R. M.

Ad Senatum Rigensem locis publicis affixarum Citationum abolitionem, vitæ securitatem & Actorum editionem continens.

Quorum ne vnum quidem ab illis vel præstitum mihi, vel permissum.

SIGISMUNDVS TERTIVS

D. G. REX POLONIÆ &c. &c.

Spectabilibus, & famatis Burgrabio Proconsulibus

& Consulibus Civitatis Nostræ Rigenfis, fidelibus
Nobis dilectis, Gratiam Nostram Regiam.

Spectabiles & famati fideles Nobis dilecti!

Graviter apud Nos conquestus est generosus
David Hilchen Secretarius Noster in Livonia &
Notarius Terrestris Vendenfis, quod cum illi ac-
tio certa coram Nobis cum fidelibus vestris in-
tercederet, cuius decisio suspensa & in aliud tem-
pus reiecta a Nobis est, nihilominus tamen stan-
te & præoccupata coram Nobis ea lite citationes
contumeliosæ contra eum editæ locisque publi-
cis affixæ sint. Quod cum præter iuris ordinem
sit factum, fidelibus vestris serio mandamus, ut
quidquid eiusmodi citationum vel edictorum,
post interpositas ab eo citationum literas, contra
eum editum vel protocollis inscriptum est, sive
processus aliqui super iis subsecuti sunt, sive non,
ut ea omnia Fid. Vestræ cassent & aboleant, ac
iuxta tenorem verborum Decreti Nostri, partibus
quarum interest Actiones integras, legitimo pro-
cessu, Citationibus legitimis instituendas
relinquant. Quoniam autem idem Generosus D.
Hilchen veretur, ne potentia quorundam in ci-
vitate illa per vim opprimatur, quamvis illi eo
nomine Decreto Nostro præfato sufficienter cau-
tum esse videatur. Æquum tamen esse censemus,
ut Fid. quoque Vestræ si ille Rigam venire per-
sonaliterque agere voluerit, suis quoque literis

Securitatem quam fieri potest sufficientissimis eidem eiusque Mandatariis, Procuratoribus, Familiis & Notariis caveant, literasque salvi conductu Nostri publicari curent, easque observent. Denique ut eo commodius sese defendat, & in causis suis procedat, volumus. Fideq; Vestris mandamus, ut omnia Acta, Testimonia, Inquisitiones, pro eo & contra eum, ante factas, vel post faciendas, ipsi communicent, atque authentice, sub Sigillo Civitatis, extradant, eique non tantum de Godemanno, sed iis etiam, quos in iudicium vocaverit, ius dicant, iustitiamque indilatam administrent, appellationesque admittant, testes testimonia ipsius excipiant, usum Notariorum & Ministerialium permittant, ab armis armatis cogendis plane abstineant, pro Gratia Nostra officiorumque suorum debito secus non faciant. Datum Varsoviæ die xv M. Iulii a. D. MDC Regnorum Nostrorum Poloniæ tredecimo, Sveciæ septimo.

SIGISMUNDVS REX

Locus Sigilli R. P. & M. D. Lith.

Simon Rudnicki Sec. M.

LITERÆ EXEMPTIONIS

Quæ totum Processum Rigensem nullitatis vitio obnoxium ideoque nullum esse demonstrant.

IOANNES ZAMOISKI DE ZAMOSCIE

Regni Poloniæ Supremus Cancellar. & exercituū Generalis &c. &c.

Vniuersis ac Singulis Magnificis ac Generosis Dominis cum Tribunalis Regni, & Terreſtribus Caſtenſibus Iudicibus, tum civitatum Magiſtratib9 quibuſcunq; ſalutem, ſtudia officiaqve mea deſero. Significo præſentibus meis literis, Generoſi Dav. Hilchen S. R. M. Secr. Terr. Vend. Notar. tam a multis annis & fidem & induſtriam, & in nonnullis cum Reipub. tam meis etiam negotiis, operam inprimis mihi ita probatam fuiſſe, vt nunc etiam bello hoc livonico a Carolo Sudermannix Duce Provinciæ ei, ſine vlla iuſta cauſa prius illato, quam indicto, eo magis vti illa, cogitem. Eum igitur in familiarium mearum numerum, albumq; recepi & vt mecum exercitu S. R. M. adverſus Carolum Ducem in Livoniam profiſciſcentem, ſeqveretur, iuſſi. Qvod cum omnibus publice notum eſſe cupiam, hæce ei teſtimonii cauſa literas dedi. Ab omnibus autem & ſingulis peto, vt ipſum iure publico Exemptionis vt, frui, gaudere ſinant, & ſi quæ interea actiones eius in Iudicium, aut ad Magiſtratam quæm cunq; adductæ fuerint, ex inſtitutione proximor. Comitiorum in duodecimam Dominicam diem a dimiſſo exercitu proferant. Interim officia mea D. V. commendo. Varſaviæ in Comitibus

XIII Martii Anno MDCI.

Io. Zamoiski Cancell. & general. exerc. Capit.

EXEMPLAR TESTIMONII

Quod generoso Davidi Hilchen Secr. R.M. Senatus Rig.
die 19 Febr. A. 1598 sub Sigillo maiori Civitatis,
anno vno, antequam in illum irrueret, dedit,
quo vel solo[scilicet] criminationes Godemanni fere
omnes refelluntur.

Burgrabius, Consules, & Senatus Civitatis R.
singulis & vniversis, inprimis autem his, quo-
rum interest, notum testatumque facimus. Quod
tamen, Generosi Davidis Hilchen, S. R. M. Se-
cretarii, nec non civitatis nostræ Syndici, erga nos
& civitatem nostram, passim merita & beneficia
tanta sint, & tam præclara: vt vel hoc literarum
nostrarum testimonio pro dignitate satis enume-
rari laudari prædicari & extolli, minime possint:
nos tamen considerantes, quam facile memoria
bene meritorum, ex animis hominum effluat, &
virtus omnibus telis invidiæ exposita, subinde de-
pressa conspiciatur, ad officium nostrum maxi-
me pertinere existimavimus, vt hoc monimenti
genere, virtutem & merita Dni Hilchen, ab obli-
vione vindicarem, nullaque temporis iniuria
obruui pateremur, & tam ad liberos eius, quam
nepotes, præclaram nominis eius laudem trans-
mitteremus, aliisque omnibus ad virtutis studium

& ad bene merendum de patria calcar adderemq. Palam itaq; & ex intimo animi sensu fatemur, & bono conscientiae fundamento innixi testamur, nos A. 1585 hunc ipsum nostr. Syndicum in aulam ill. Dni supremi Cancellarii Regni, & Generalis Exercituum Ducis, Dni Io. Zamoscii Domini nostri clemen. agentem ad hoc officii munus suscipiendum invitasse, & pene attraxisse.

Quod quidem ille quamvis primo recusaret, cum propter intestina civitatis dissidia, tum quod non ita pridem Illmo Dno Cancellario se addixisset: Victus tamen precibus nostris, & quantum deberet patriæ, recte reputans ad nos venit; & munere Secretarii apud nos per integrum quadriennium functus est. Quo quidem tempore, cum turbulentissimus civitatis status existeret, plenaq; omnia seditiosis essent tumultibus; ita ille sese gessit, summa ingenii dexteritate illam gravissimor. negotiorum molem ita sustinuit, ut nemo operam eius ac studium, & in rebus agendis sedulitatem applaudendo, non probaret.

In omnibus n. ad S. R. M. & Regni Ordines legationibus susceptis, hoc unicum semper eius votum fuit, eoqve omnia consilia direxit, omnesque suas orationes quas ad Senatum Regni publice habuit, eo retulit ut civitas in pace summaque tranquillitate conservaretur. Nec vero ullis inimiciis perterritus, quas hoc nomine graves expe-

riri coactus est, nec duris quibusvis laboribus succumbens, hoc tandem obtinuit, ut & proscriptio nominis, famæ & bonorum, quæ in civitatem erat parata, abrogaretur, salusque nobis omnibus, qui in magno quodam discrimine, & quasi in novaculæ acie constituti essemus, restitueretur.

Quod autem ad summam civitatis totius spectabat salutem, ut Illustres Commissarii summa cum autoritate ad componendum turbulentum civitatis nostræ statum, ex decreto comitali Rigam ablegarentur a S. R. Maiestate. Ordinibusque Regni ille exoravit, quibus omnes ex hoc dissidio ortas controversias, decidendi potestas data erat & commissa, iisque per Ill. & Magnif. Palat. Venden. Georg. Farensbach viam & aditum ad hanc ipsam commissionem exeqvendam ille præparavit.

Ac dum præsentibus illi essent, & hoc commissionis munus Rigæ obirent, ille orationibus suis & scriptis, perpetuo labore, & assidua diligentia interdiu & noctu, tanto ardore mentis, tantaque diligentia, negotia civitatis expedivit, ut eadem ad felicem optatumque eventum fortirentur, & firmus super ea Severinus Contractus, quem ipse quoque conscripsit, & in eo civitatis statum, breviter & proprie complexus est, magna dexterritate constitutus & consignatus fuit.

Idem insuper summam diligentiam, & curam anxie & sedulo adhibuit, neque conquievit, donec

tandem ab illa gravissima, civitati a R. Maieſtate indicta inulſa inſignis ſumma remitteretur: propugnaculumq; maximo civitatis detrimento & damno ad Dunam a R. M. exſtructurum, demoliretur. Senatus & exules quorum primus tunc Ekus fuit reſtitueretur. Ad hæc tanta merita etiam hoc quaſi corollarium addidit, vt proſcripti & ſeditioſi, pœnas ſcelerum luerent, ſuperſtites Danaum reliquæ, & omnes civitati ſeſe oppoſuentes reprimereſſentur. Hac tanta illius prudentia, fide, diligentia commoti, quam nobis toto quadriennio probavit, dum ſupremum Secretarium ageret, munus Syndici illi detulimus, quod etiam IX annos pari ſtudio, maximo univerſæ civitatis emolumento & commodo, fideliter vnus & ſolus adminiſtravit.

Non n. priſtina ſolum & vetera civitatis privilegia, per S. R. M. augeri curavit, ſed nova etiam; eaſque ſingularia & magni æſtimanda impetravit: in quibus octodecim fere articuli ante hac multum & anxie deſiderati, reſtituti, inque certum ordinem digeſti, conſpiciuntur.

Vatinianum odium in omnes civitatis hoſtes geſſit, Suburbium in eum ordinem redegit, quem etiam Capitaneus Arcis D. Thomas ab Embden, propriæ manus ſubſcriptione & Sigilli appreſſione approbavit.

Controverſias Civitatis omnes quotquot hætenq;

fuerunt, per Regia Decreta feliciter expedivit. Toto denique officii sui tempore totius civitatis causas civiliter agitas, ita egit, ut nulla unquam civitas ceciderit: sed cum maxima nominis sui laude - semper omnes obtinuerit.

Effecit quoque diligenti sua informatione Cancellariæ Regiæ data, ne mandatis & citationibus amplius gravaretur civitas, id quod cum suo magno detrimento annis superioribus fuit experta. Præter ea in civitate nostra novam tutelæ administrandæ rationem, nec non expeditum causarum forensium referendarum ordinem, antehac quidem inusitatum, maxime tamen necessarium primus introduxit, & utilem præterea Cancellariam instituit.

Consistorium & scholas restauravit, utique initium Bibliothecæ per illum factum succresceret, Typographiam non parvis sumptibus propriis primus invexit, & ipsi officinam librariam, mediocriter instructam adiecit, & ad alias laudabiles civitatis ordinationes instituendas manu nos quasi duxit, Atque ita omne suum studium, ingenium, omnem operam - cogitationes cunctas, mentem denique totam, in unius civitatis incrementum salutem & emolumentum contulit.

Præterea Nobilitat. Livonicam dissidentem cum civitate coniunxit, qua in re, orationibus suis Latine Germanice & Polonice habitis, & literis ultro citroque datis magnopere civitatem iuvit.

Sobrietatem adeo stricte semp. observavit, ut a nemine, intemperantiæ, aut alicuius alterius vitii nomine unquam accusari potuerit.

Quo circa, eximiæ suæ eruditionis, ac singularis fidelitatis, diligentiaque & temperantiæ encomium non a civitate tantum retulit, sed toti provinciæ & exteris ita innotuit, & tantam nomini suo laudem comparuit, ut non tantum Nobilitas Livonica, sua studia in illum converterit, & operam illius, in rebus suis, maxime expetiverit. Sed & ipsa R. M. gravissimum Legationis munus apud Electores quosdam & Principes Germaniæ expediendum illi commisit. Quæ legatio, quam grata Regiæ M. acciderit, hinc perspicere licet: quod reversum in Livoniam larga & honorifica pensione annua illi prospexerit.

Nec silentio prætereundum est, quanta benevolentia, quam propenso studio Ill. Dns Dns Zamoscus Regni Cancellar. aliique Proceres & Heroes, eximiis illius dotibus atque virtutibus favent. Quæ virtutes bonis quidem, magis ac magis ipsum amabilem & admirabilem reddebant, in malevolis vero, & invidis odium singulare accendebant.

Cum itaque & laboribus maximis, & itineribus atque legationibus periculosis fatis iam fatis perfunctus esset, & se iam debilitatum, atque viribus exhaustum sentiret, vitam deinceps quietam sine

ullo labore, & contentione traducere cupiebat: igitur se donari rude sæpissime postulabat. Attamen studio erga patriam flagrans, petitionibus & precibus nostris, tantum concessit, ut huc usque operam suam in continuando officio suo, sine ullo tædio præstiterit.

Qua propter ut pro his plurimis & eximiis erga Remp. nostram & Patriam meritis, grati & memoris animi nostri significationem illi exhiberemus, nec solum illi, sed posteritati eius consuleremus, & meritorum eius memoriam in reliquum etiam tempus propagaremus, hoc scriptum confecimus quo testatum esse volumus, & libenter, atque vere & ex animo pollicemur, ac deferimus Dno Hilchen ac eius posteris, quicquid in illorum commodis & ornamentis amplificandis a nobis proficisci poterit.

Et quoniam nos univ[er]sos & singulos post mortem suam hæredum suorum supremos tutores instituit, quicquid a nobis ea in re fieri voluerit hoc totum promittimus, ac recipimus, nos sanctissime observaturos, & diligentissime facturos, omniaq; provisuros, & collaturos eius liberis, aliquod quæcunq; emolumentum adferre poterunt.

Inprimis vero Davidem filium eius, quantum in nobis erit, & quacunq; in re poterimus omni studio iuvabimus.

Et quoniam omnibus nobis mors quotidie immi-

net, & propter vitæ brevitatem nunquam potest longe abesse, si D. D. Hilchen Sec. R. M. nobis ereptus fuerit: & David filius eius vna cum matre sua habitare voluerit in vrbe nostra, tunc eos a contributione civitatis, censuum vigilinm vallo-
rumq; custodia, liberos, exemptos & immunes esse debere decernimus. Ipsi quoq; Dno Davidi Secrto, cum e vita discesserit. & ex hac mileriarum valle migraverit, in perpetuam eius memoriam, elegans, & innumeris eius meritis conveniens Epitaphium posituros nos, sancte pollicemur, presentibusq; testamur, atq; in huius rei fidem Sigillum Civitatis ex certa scientia nostra hisce applicari curavimus. Actum Rigæ x Febr. Anno MDXCVIII.

FORMULA CAUTIONIS.

Quam Eckius iudicium metuens, nomine Senatus, antequam dimitteret proposuit, sed extorquere non potuit.

Ap instantiam Ill. Magn. Dni Geor, Farensbachii Palatini Vend. Nobilitatisq; Livonicæ bellici Præfecti, nec non Generosorum Io. Gotthardi a Tisenhausen, Nobilitatis Livonicæ Marschalci Henr. Ramelii, Contr. Taube, & Melchioris ab Hoveln nomine Nobilitatis Livonicæ factam, spectabilis Senatus Rig. cautionem per generosos & nobiles Dnum Francisc. Neusted Proconsulem & D. D. Hilchen Sec. R. M. in causa contra spectab.

lae. Godemann. oblátam acceptavit, ita nimirum ut præfatus D. Proconsul, commemoratusq; Dn. Secr. sint obligati, caveantq; in solidum, quod D. Syndicus sex septimanis post comitia Rigæ personaliter iudicio se sistere, omninoq; comparere debeat ac velit. Interim vero erga D. Doctorem & quemcunq; alium in hac Civitate pacate sese gerere, sibiq; manu oreq; temperare debebit. Similiter etiam D. Doctor cavebit, seqve pacate geret, neq; ullam offensionis ansam præbebit.

Et si interim sive nunc in præsentì, sive subsequenti tempore post exitum Comitiorum, inter partes litigantes amicabilis compositio tentata fuerit, eaq; præter expectationem non successerit, nihil tamen propterea quicquam partium iuribus derogabit. Porro D. Secretarius Regius & Syndicus durante officio suo vigore obligationis suæ, quæ spect. Senatui & Civitati adstrictus est, talem se erga spect. Senatum & Civitatem universam in expediendis Civitatis negociis gerere debet, & vult, qualem esse fidelem Syndicum decet, & plane eundem quem hactenus quemque Senatus, non alium quam Virum bonum esse profiteretur, deinceps quoque præstare se tenebitur, nullaq; re quæcunqve etiam illa sit, hunc cursum suum impediri patietur. Nulli insuper civium aut incolarum huius Civitatis sive clam sive aperte obesse, nec ut quisquam alius illi noceat, permittere debet,

idemque in omnib9 aliis quibuscunque rebus, si-
 ve sint generales siue speciales, officium suum ex
 fide, qua hactenus explebit. Senatus vicissim
 convenientem eius rationem eo quo par est modo,
 quove Senatus se illi obligavit, habiturus est, nec
 ullis illegitimis detentionibus illum amplius pre-
 met. Quod vero nunc per biduum hic detentus
 fuerit, ipso id libere volente, rectique sibi con-
 scio, nullumque ius extimescente factum est.
 Haud quaquam igitur id illi fraudi esse vel potest,
 vel debet. Atq; hæc quæ iam commemorata sunt,
 univërfa & singula observari debent, æque ab ipso
 D. Secretario, quam prædicto D. Proconsuli sub
 obligatione bonorum tam mobilium quam immo-
 bilium in & extra civitatem sitorum, cum renun-
 ciatione omnium exceptionum, nominatim vis
 & metus, similiumque quocunque nomine de iu-
 re ex dici excogitarique poterunt, omni fraude
 remota. In evidentiam veritatis uterque tam D.
 Proconsul quam D. Syndicus huic præsentì cau-
 tionì propriis manibus subscripserunt, & Sigilla
 sua de certa scientia appresserunt. Actum &
 Datum Rigæ XV Januarii Anno MDC.

*Paragraphus ex Juris Livonici Lib. 3 Cap.
 6. exscriptus quo secunda criminatio ad-
 versariorum falsa esse demonstratur.*

Judices Tribunalis Venden. secundum Constitutionem Regni iudicabunt omnes & singulas causas per appellationes, Remissiones & alio quovis modo ad Comitatus vel post Curiam devolvi solitas. Exceptis tamen causis Fiscis & Civitatum Livonicarum, quæ Regali Iudicio reservantur. Edit. 4 Octob. An. 1599. in generali Commissione Livoniæ.

TESTIMONIUM

Commissariorum, quo tertia obiectio, ficta esse ostenditur.

Sacrae R. Maiestatis omniumque Ordinum Regni Poloniæ Magnique Ducatus Lithuanicæ delegati in Livoniam Generales Commissarii

Notum testatumque esse volumus omnibus hæc literas nostras lecturis aut inspecturis. Quod cum integrum fere annum in lustranda Livonia, & ad debitum ordinem reducenda ex generali Commissione tam a S. R. Maiestate quam ordinibus Regni demandata, consumserimus, inter cæteros Collegas nostros generosi D. Davidis Hilchen S. R. M. Secretarii & Terr. Venden. Notarii singularis fides indefessus labor, summaque industria eruit, talemque se nobis præstitit, qui non solum iudicio nostro, sed omnium etiam eorum, qui hisce negotiis interfuerunt dignus sit, qui iustis ac debitis præmiis a S. R. M. & ab universa Republica afficiatur. Neque n. ullum unquam diem vacuum a labore habuit, sed in omnes

partes totius negotii conficiendi, Jurisque Livonici componendi intentus, tantam operam ac industriam adhibuit, ut quæcunque illi essent a nobis demandata, non solum summa diligentia expleret, sed in perpetuis laboribus defudando, ne valetudini quidem suæ parceret. Cuius sane industriam, ac tam singularem perspicientes fidem, dignum maxime esse iudicamus, quem et S. R. M. gratia sua prosequatur, et universi Ordines Regni virum bonum ac de Republica bene meritum iudicent, ac iustis præmiis dignum reputent. In cuius rei fidem præsentibus manibus nostris subscripsimus, & Sigillis nostris communiri iussimus. Datum in Arce Rigenſi die 4 Mensis Octobris Anno D. Millesimo quingentesimo nonagesimo nono.

Jo. Dem Solikowski Leo Sapieha M.D. Matthi. Lenick
 Archiep Leopolin. Lith. Cancellar. Castell. Dorpat.
 Georg. Schenking Petr. Ostrowski Bertr. Holtſchuer
 Castell. Vend. de Ostrow, Succamerat Dorp.
 Joannes Wilczek Secr. Regius.

LITERÆ

Illmi Domini D. Joannis ZAMOSCH de Zamoscie, supremi Regni Poloniæ Cancellarii & Exercituum Generalis &c.

Quibus post causæ expositionem, Senatuum Rigenſem ut quam primum negotii eius sopiendi, honesteque Notario Terr. Venden. satisfaciendi rationes quærant, sedulo hortatur.

*Speſtabiles & famati Domini,
Amici chariſſimi.*

Quanto ſtudio D. V. Civitatemque illam proſecutus ſemper fuerim, puto nullis locupletioribus teſtibus, quam illis ipsis opus mihi eſſe. Cum n. ita ſemper iudicari, magno civitates, Regnis omnibus ornamento eſſe, merito illa civitas commendata mihi ſemper fuit, quæ & præcipuum in Provincia ea ornamentum Regni & Magni Ducatus Lithuanix eſſet, & de cuius erga Reg. Maieſtatem, & Rempub. fide, præclara ſemper pollicitus mihi fui.

Cum autem mea ſponte ita ſemper animatus erga eam eſſem, tum vero chariorem etiam quodammodo eam mihi facere ſolebat, generoſus Dav. Hilchen Syndicus Civitatis, nunc Regiæ M. Secr. & Notar. Terr. Vend. partim fidem erga R. M. & Rempub. prædicando, partim morum gravitatem & conſtantiam, aliaque decora & ornamenta eius commemorando. Quo moleſtius nunc a me ferri facile ipſæ iudicare poſſunt, tanta eum hominem iniuria illic affectum ſe queri, quem quidem multis maximisq; rebus optime de civitate illa meritum, ipſe teſtari poſſum. Amare eum cœpi primo ob ſingular. eig virtutem, ingenii elegantiam atq; dexteritat. amo nunc etiam, cum ob eas animi dotes, tum ob eximiam eius, inprim. quidem in R. Mtem ac Remp. tum non minus in

civitatem eam, quam semper perspexi, fidem,

In quo meo erga illum amore, non obliviscendum tamen mihi putavi pristini in civitatem studii mei: cumq; ipse primum causam suam ad me detulisset, illudq; maxime postularet, ut citationes illi ederem, quibus iniuriam suam prosequeretur: quod et iustissimum est, et vix ulli negari potest: postea vero civitatis eius nuncii me appellassent, in communi meo erga utrumq; studio, amicos aliquos deligendos prius putavi, qui causa cognita, rationes aliquas intra privatos potius parietes negotii eius sopiendi tentarent. Nuncios D. V. in eo totos persistere animadverti, quod, cum Senatum Judicis partibus in ea causa functum dicant, nihilq; ei cum Senatu negotii sed cum adversario intercedere, a quo, si quid iniuriæ habebat, Senatum ei ius dicturum: Senatus autem nomine quicquam agendi, nulla se mandata habere. Hilchen e contra primum quidem non integrum Senatum incusat, sed paucos aliquot, qui plerisque vel contradicentibus, vel insciis, Senatus nomine, & auctoritate illa administrarint. Sed tamen cum Magistratus nomine omnia ab illis acta sint, ita pleraq; administrata ab illis esse, ut ex iudicibus ipsi partem se fecerint.

Cum n. duabus maxime ex causis iudex alienam causam suam facere soleat: una, si contra

ius quicquam ab eo suscipiatur aut decernatur: altera si vel communicatam instructamq; cum parte causam habeat, aut plus favoris gratiæq; vni parti, quam alteri tribuat. In hac causa ita multa colligit, quæ & contra ius partim publicum, partim municipale ipsius civitatis acta sint, & ex quibus non solum instructam rem cum parte, sed peculiarem etiam favorem quendam in partem demonstret, ut multis verisimile faciat, non modo ipsum adversarium suum, sed non minus, qui eius rei iudices se fecerint, gravem eius iniuriæ causam sustinere.

Primo summa cum ignominia sua, nomen suum receptum, ipsumq; se detentum in custodia fuisse demonstrat, legitime prius non citatum, nullo termino præfixo, nulla deniq; re, quæ in iudiciis præcedere solet, legitime præmissa aut interposita; receptum fuisse contra se atrocissimum prodicionis crimen, præter omnem opinionem & expectationem, ab homine externo nullasque possessiones habente, sibi obiectum, nullis item cautionibus prius ab eo exactis, & receptum ita fuisse crimen illud contra eum, non solum contra publicum, sed privata etiam, quibus civitas utatur, iura. Vnum quo accusato, nulla omnino re gravato, dum crimen in eum probetur, Accusator quoad obiectum alteri crimen probasset, loco semper moveri solitus fuerit.

Alterum, quo receptum esse dieit, ut qui negotii publici aliquid gessisset, si post legitimam eius in Senatu renunciationem dimidius annus effluxisset, nihil amplius eo nomine molestiæ exhiberi ei posset. Receptum denique fuisse contra ipsum publicum testimonium Civitatis, quod amplissimum ei tribuerint, quo non modo ab omni suspicione perfidiæ eum liberant, sed summis etiam ac veris tamen laudibus ornant, immortalesq; negotiorum ab eo administratorum nomine gratias illi agunt, ita, ut in tali re non modo iniuria aliqua gravi eum affici, sed hominis præsertim externi & ignoti delationem huiusmodi ne admitti quidem omnino, aut mentionem eius ullam fieri debuisse contendat. Quod n. Nuncii D. V. ultro eum se iudicio illi submisisse, custodiamq; subisse, atq; in instanti crimen se purgaturum obtulisse retulerunt: contra id, primum extraiudicialiter, id est, absente parte, impatientia criminis obiecti, conscientia sua fretum ei rei se obtulisse, non secus tamen ac si pars adfuisset, ab iis qui iudices se eius causæ fecerint, acceptum fuisse: sed tamen et a se certis conditionibus iudicium illud fuisse susceptum, et socerum eius collegam D. V. submissioni ei, ad quam ardore quodam sui purgandi progressus fuisset, in continenti contradixisse, et postea cum per factionem ad opprimendum circumveniendumque se, omnia

fieri animadvertisset, ipsum etiam revocasse.

Jam vero instructam & communicatam cum adversario eius rem fuisse, non minus multis rebus demonstrare conatur.

Quod aliquot septimanis ante, libellum eum, qui ab adversario obiectus ei fuisset, cum iis, qui iudices se in ea causa fecissent, communicatum iactatumq; inter eos fuisse, docere se posse dicat. Quod cum alia de causa vocatus in Senatum venisset, sententiarq; alia de re dici coeptæ fuissent, adversarium eius, qui alioquin ab aliquot septimanis Senatu abstinuisset, ex instituto, quasi in Senatum vel accitus, vel admissus, repente nulla oblata alia causa, ut instructam omnino rem appareret, gravissimum crimen illi obiecit: quod quamprimum in Prætorium venisset, ianuar omnes præter morem, mox clausæ fuissent, exitusq; omnes præclusi, stationes militum, qui ipsi etiam ante præsto esse iussi fuerant, mox dispositæ: Prætorium custodiis septum fuerit: ad Magnificum Dn. Palatinum Venden. missum, ne patrociniū eius susciperet: cives ad arma convocati, non secus ac si Moschus ad portas esset: portæ civitatis clausæ: familiares amiciq; imprimisque ex Nobilitate aliqui, maxime vero propria vxor eius, ab aditu eius, quod vix damnatis iam accidere solet, prohibiti: voces, de vita ipsius actum esse spargæ; aliaq; non pauca, ex quibus

in necem eius omnia instructa pacta parataq; fuisse docere contendit, quemadmodum etiam apertum favorem, qui alteri parti præstitus sit. Cui si omnia secum paria præstita fuissent, & ita nimium tributum illi videri posse, si homo externus nullis certis sedibus, cum cive & in vrbe, & foris possessionato: ignotus cum optimo merito, privatus cum Commissario Regio Nuncioq; & Notario terrestri, ipsoq; Nobile comparatus fuisset. Jam vero non solum exæquatum secum fuisse, sed multa præ ipso Hilchenio apertæ gratiæ signa profecta in eum fuisse: primo cum tam atrox crimen ei obiecisset, iureq; ac more pristino removeri, dum crimen probasset, debuisset, non modo auditum fuisse, libenterq; auditum, sed quod illi evenire debebat, in Hilchenium iis meritis, atq; fide hominem conversum fuisse, summaq; iniuria in summum periculum vocatum: libellum famosum ab illo ei obiectum, et si copia eius promissa Hilchenio fuisset, postea tamen negatam, & ne dum quidem communicatam cum eo, sed accusatori restitutam fuisse: cum ab Hilchenio foceroq; ipsius per vim & metum cautiones iudicio iterum sissi, extortæ fuissent: illum hominem externum, & nulla vel possessionum vel fidei pignora in provincia ea habentem, sine vllis cautionibus dimissum, honorifice ex Senatu deductum, publice apud populum laudatum fuisset.

ad extremum post discessum Hichenii, eo absente non vocato aut citato, inquisitionem de eo in plerosq; familiares, convictoresq; ipsius institutam, ut cum Adversarius nihil in eum reperire, aut probare posset, Magistratus auctoritate, si quid forte in eum probabiliter conquiri posset, contra eum armaretur.

Hæc qualia sint, non dubito, quin D. V. pro prudentia sua facile ipsæ existimare possint: qviratur homo, & publice & privatim de civitate optime meritus: eum & Commissionis munus, ut ea nondum renunciata, nondum deposuisset, & munere Legati Nobilitatis fungeretur, hisce iniuriis se affectum. Pro meo igitur in civitatem animo, cum Nuncii D. V. mandata hisce de rebus se habere negassent, non intermittendum mihi putavi, quin ad D. V. ipsas etiam hac de re aliquid scriberem, atq; illi quidem, Nunciis D. V. negotium, ad D. V. reiicientibus, citationes ad ius confugienti diutius non potui denegare. Sed tamen, modo D. V. ipsæ voluerint, non defuturum etiam citationibus editis prius quam in iudicium Regium causa vocetur, tempus D. V. puto negotii eius, quod civitatis causa maxime cupio, componendi. In primis autem, ut cautiones eas, quas dicit, cum exitus omnes præclusos, militum custodiis Prætorium septum, cives ad arma vocari, voces mortem præsensq; exitium sibi minantes, ad se deferri,

omniaq; infensa, periculumq; sibi intentantia vidisset, per vim ac metum a se expressas, postea mox ac libertati restitutus esset, se revocasse, neque eas subscripsisse, tanquam contra ius exactas, tollant, rescindantqve, non modo auctor D. M. sum, verum etiam atqve etiam eas hortor: deinde vero ut partim superiorum tricarum, partim quæ ex hoc ipso negotio difficultates existere possint, memores, ipsæ potius quam primum intra privatos parietes negotii eius sopiendi, honesteq; illi satisfaciendi rationes quærant. Ex quo' consilio meo quemadmodum benevolentiam erga se meam facile D. V. perspecturas mihi persvadeo; ita minime futurum existimo ut consilii huius mei unquam D. V. pœniteat. Quas optime valere cupio, Datum Varschaviæ die VI Mensis Martii, Anno M.DC.

Spec̃tab. D. V. amicus studiosissimus

Joannes Zamoiski R. P. C

Et Exercit. Reg. General.

L I T E R Æ

R E V E R mi E T I L L mi D.

DOMINI PETRI TILICKI EPISCOPI tum

Culmen. nunc Cuiauien. R. P,

Vicecancellarii &c.

Ad eundem Senatum Rigensem.

Speſtabiles & Famati Domini Amici chariſſimi.

De negotio Generoſi Davidis Hilchen Syndi-
ei D. V. nunc Secretarii Reg. Maieſtatis & Nota-
rii terreſtr. Venden. cum Illuſtriſſimus D. Regni
Cancellarius & Exercituum Generalis, diligenter
ad D. V. ſcribat, nolo longior eſſe: ſcribendum
tamen aliquid & ipſe putavi. Doleo hunc ca-
ſum interveniſſe: ſemper n. ſingulare eius in ci-
vitatem ſtudio, inque curandis negotiis eius fi-
dem atq; diligentiam perſpexi, quæ vel in hac
ipſa Commiſſione Livonica expedienda abunde ab
eo præſtita animadverti. Tum vero nollem ci-
vitatem in difficultates aliquas ſe induere, & ad
novas contentiones devenire, cum quantopere ex
huiusmodi contentionibus ſuperiore tempore af-
ſlicta atque perturbata fuerit, optime meminerint.
Itaque cuperem D. V. rationes aliquas honeſtas re-
perire, intra privatos potius parietes negotii eius
ſopiendi, quam ut litium anfractibus, & novis tur-
bis ſe civitatemque intricent. Quod pro pruden-
tia ſua facturæ non dubito, & ego pro meo erga
illas ſtudio, id ut faciant, diligenter etiam D. V.
ſvadeo, eaſque optime valere cupio. Datum Var-
ſchaviæ die XI Menſis Martii A. MDC.

Speſtab. D. V. amicus ſtudioſiſſimus

Petrus Tilicki Episcopus
Culmen. R. P. Vicecancellarius.

ILL^{ris} AC MAGN^{ci} D. DOMINI

STANISLAI ZOLKIEWSKI

Castellani Leopoliens. & Campestris Exercitus

R. Præfetti.

C O M M O N I T I O

Ad eundem Senatum Rigensem.

Speſtabiles Domini Amici chariſſimi.

Generoſi Domini Hilchenii Secre. Regii & Notarii Terr. Vend. cauſâ plurimum cupio: virtus & eruditio ipſius coniunxerunt me illi, tum induſtria & ſtuduim in negotiis civitatis Rigen. in Comitibus tractandis, ſuſceptam illam meam benevolentiam confirmarunt. Audio a parvis initiis ventum eo eſſe, & propemodum indicta cauſa, vt fortunarum, ſamæ vitæque diſcrimen adierit, & eorum opera, de quibus ille eſt bene meritus. Intellexi Illuſtriſſ. Dominum Cancellarium & Generalem Exercit. Regni Præfectum, negotium hoc commiſſiſſe cum D. V. tractandum, Generoſis Dominis Petro Firleio Palatinidæ Cracovien. Petro Laſecz, Joanni Schortz, Succamerario Mariæburgen. & Hilchenius aliud nihil cupit, quam audiri. Non video cauſam, quam ob rem D. V. recuſare hoc deberent. Naturam ſuam cauſa non mutat, & quod ſemel eſt

per se ipsum æquum, quale est non desinit esse: si iniustam causam habet, illustrabunt D. V. æquitatem suam: sin minus: interest, ut innocentia illucescat, quæ oppressa elucere non potest, nisi diligens cognitio rei totius intercedat. Res omnium vestrum agitur. Multa fert dies; multa turbat temeritas fortunæ. Rogo ut hanc causam æquitate metiantur. Rem gratissimam mihi facient. Hominem amicum deserere, quoad ius illi suppetit, non possum. Bene valere D. V. cupio. Datum Volmarizæ II. Januarii Anno M. DC. II.

Speciab. D. V. amicus studiosiss.

Stanislaus Zolkiewski Castell.

Leop. & Exerc. R. Præfectus.

EFIMETPON.

Ne, quod superest spatium, vacuum relinquatur subiungamus forsitan Lectori non ingratum, Epistolam sequentem Hilehenii lugentis, antea nunquam formulis typographicis expressam, quæ cum aliis in suis Epistolis ab curiositatis amanti, magna diligentia collectis, descriptis & ab interitu servatis, quasque ipsi habemus, leguntur: Pag.
223 & sequenti.

NICOLAO DANIELOWICIO
REFERENDARIO CAPITANEO Drohicens. &c

Status Causæ ex Clypeo cognosci poterit. Quod si is prolixior esse videatur: vel solius Ill. Samoscii iudicium, quod Clypeo annexum inter documenta conspicitur, instar omnium esse poterit. Orator quærendus est, qui nomine nunciorum in Senatu æquitatem causæ meæ commendet: non obiter sed efficaciter. Argumenta illi suggererem. Artificium verborum illi quærendum esset. Cui centum Floren. mox, & totidem, re feliciter perfecta, annumerabo. Tædet n. me huius miseriæ, quam patior omnibus rebus exutus ob fidem Reipubl. conservatam. Ut quicumq; Marschalcus futurus sit, diligenter commender. Certe vel ipsa significatio sui de hac causa iudicii Magnificentia V. erit omnium gravissima. Ne quicquam vel publice vel privatim Rigenſibus tribuatur, prius quam rem, mecum vel Jure vel compositione finiverint. Iudicium fugiunt: arbitros quærere pudet eos: auctoritate publica vel et privata, si dentur, non abnunt. Sat scio Ill. Dn. Capitaneus Samogitiæ, rebus meis ob summam 12000 Fl. quam bonis Berſonensibus, quæ ille quasi vacantia in Livonia, tenet, obstat. Ille conciliandus esset. Fecit hoc ante Ill. Palatin. Kyoviens. & verbis tuam ille mihi benevolentiam firmavit. Rem desidero. Si finem

impetrare non possim, ut mihi discedere in alterius cuiusdam vicini Principis fidem atq; ditionem liceat. Hactenus gravitatem incommodi mei satis patienter tuli. Sed certe nimis acerbe mecum agitur; cui tantum abest, ut aliquid pro meritis additamenti detur, vel et propria mea bona mihi non restituuntur, nec stipendiolum 300 Fl. quod a S. R. M. assignatum habeo. mihi exolvatur; Omnia nunc sunt misera. at me nihil miserius.

JOANNI ERNESTO CALBIO. Lib. V. Ep. 269.

Optime mi Erneste! Gratulationem tuam amplector eo affectu quo scripta est, in finitionem causæ istius satis iam satis ductæ. Deus det tibi etiam quod sit bonum & salutare. Sic aditus ad laudem difficiles non habebis. Consulis me de itinere vna mecum in Patriam suscipiendo Ego vero incertus sententiæ adhuc hæreo. Et si vero liberis hic relictis, parvo cum comitatu avolabo. Non commoverem me hinc, nisi debitorum quorund. fides debilitata esset. Nihil ergo te abripiat a studiis quacumq; specie. Patriæ status tristis adhuc est. Denuo Carolus Pernaviam obsidione premere dicitur. Riga gemit. Brevem a me Epistolam habes; sed mea in te voluntas & benevolentia prolixior est. Tuos, quos colis, inprimis vero Illrem Dn Palatinidem a me plurimum iubeas salvere. Vale in Orissoviano XII Sept. 1609

Ibid 28 Jul. 1609. Jo. Schinio Reçtori Samosc. " A te gratulatiunculam expecto, de felici causæ meæ exitu " Ibid P. 505. Josepho Sceniczky Kat. Aug. " De causæ meæ victoria contra Rigenses obtenta, ne verbum quidem egi tecum. Si vis mittam Decretum, sed gratulationem a te poscam; elige itaqve utrum velis. Tu nolles lætari mecum, qui condolere mihi visus es semper. "

